

Als benaventurats

En una *Hoja Dominical* de les que circulen per les esglésies barcelonines, hi hem trobat l'horari, el preu i els advertiments dels trens que conduïxen al paradís. No podem estar-nos de transcriure'n uns fragments:

«Los agentes y empleados de la Empresa no tendrán rebaja de precio, pero si percibirán un aumento de sueldo proporcionado a sus servicios.»

«No se expendrán billetes de ida y vuelta.»

«Los pasajeros no llevarán equipaje, de lo contrario se exponen a perder el tren.»

«Salida de trenes: A todas horas. Llegada: Cuando Dios quiere.»

Oh, la cultura!

Es amb un cert neguit que, amb motiu de la inauguració d'unes escoles pertanyents a una entitat que es diu catalanista, hom ha pogut llegir una lletra de convit ortografiada de la següent manera:

«Hens plau inbitorar a l'inauguració de las escoles que la nostra comisió de Cultura amb l'agut de las autoritats farà el proper dia 18 a las onze del matí. Regrasiant la seva asistencia adjuntem un tiket per el vermut que tindrà lloch...», etc.»

El comentari es fa sol: la millor pensada d'aquesta Comissió cultural és crear l'escola, però tampoc no estaria gens malament que els directius de l'entitat no es donessin vergonya de fer companyia als infants que hi han de córrer.

L'honor es va salvar

El dia de la vaga general que no arribà a produir-se a Barcelona, a Sabadell un grup de vaguistes va esplanar-se en l'adquisició i crema dels diaris que trobaren en els llocs destinats a la venda. El corresponent d'un diari del matí s'afanyà a telefonar-ho a la seva redacció.

—Els han cremat tots, però el nostre solament l'han esquinçat — va dir tot fent dringar les darreres paraules amb orgull.

El bo del cas, però, és que això s'esdevingué a l'òrgan gairebé clandestí del lerrouxisme.

Pobra gent!

Els actors madrilenys, el mateix que els d'ací, tingueren la seva assemblea reivindicadora. Les conclusions, com és natural tractant-se d'actors, pecaren d'ambicioses i fins fantàstiques, com aquella que els films espanyols fossin interpretats exclusivament per actors de teatre.

—Figureu-vos — comentà un crític cinematogràfic dels de més solvència — que aquesta gent surt amb la seva... Gairebé immediatament, nosaltres tindrem un lleure de deu anys de no parlar de cinema espanyol. Com si actualment no fossin prou a cantar-li les absoltes!

Els grans pensadors

«He aquí como la asociación y la cooperación del pueblo contribuye a su propia emancipación; porque instruirse es apartarse de Dios, tirano de todos los tiempos; y del amo, explotador de todas las generaciones.»

Això ho va escriure, el 10 de juny de 1901, un tal Alexandre Lerroux al llibre d'autògrafs del Centre de Lectura de Reus. Al cap de més de trenta anys, però, no deu recordar-ho, com no recorda tantes altres coses.

Identificació precisa

Dos que enraonen; més ben dit, l'altre a penes si fa res més que escoltar.

—Aleshores, mentre passava tot això — explica l'un —, vaig trobar En... com diem els diu?... aquell... En... En...

—Daïxones — fa, amb naturalitat, l'altre, que no és altre que Nicolau d'Olier.

—Justos, el mateix, i li dic...

CONTINENTAL

Clarís, 5. - Teléfon 19763
BARCELONA

València entre falles i traques

València ha plantat les falles al peu dels gratacels. Aquesta barreja de modernitat i de tipisme, que és la característica essencial d'aquesta ciutat, en arribar Sant Josep es fa molt més perceptible, molt més cridanera. Per dalt, el ciment austriac; per baix, la colorina de les falles. I davant de les lletres metàl·liques de les banques, els cordons de les traques, que en explotar ompliran l'aire de núvols artificials.

I l'atmosfera està carregada, i no pas precisament de pólvora de traques. Si nosaltres ens proposéssim escriure un reportatge vibrant, ompliríem aquestes quartilles de paraules fortes i hi traslladaríem les inquietuds que alguns valencians han volgut encomanar-nos.

S'ha fet la treva de Sant Josep. La setmana passada, l'ambient estava ple de presagis malastrucs. No sabem si ha estat el ban de l'alcalde, el senyor Llambies, el que ha fet el miracle de demanar als valencians bona cara i optimisme en vistes als forasters que vindrien a admirar els costums populars que *anidaron nuestros abuelos*. Més o menys oficialment, hom respongué al senyor Llambies que la fam no admetia treves. Però Sant Josep ha fet el miracle. Per dos dies, València ha presentat la millor de les cares, i han estat ajornats tots els conflictes greus — vaga de transports, de llum i força —, etc., que feia dies amenaçaven esclatar.

Ara, mentre esclaten les traques i la multitud badoca s'amuntega al voltant de les falles, no hi ha altres vestigis del problema social i polític que aquestes lletres, matusseires pinzellades de negre, que als sòcols de tots els edificis apellen als extremismes, proclamen actituds violentes i declamen profecies absurdes.

Però sota el sol de primavera, qui es recorda de Casas Viejas, de la C.N.T. i que cal cal votar Valera? Fa bo passejar mandrosament per les voreres de la plaça de Castellar, i intentar tirar al llarg dels carrers de Ribera i de Sant Vicenç Ferrer, on les taules dels bars t'obliguen a baixar de la vorera, mentre al vial els automòbils de totes les matrícules espanyoles toquen insistentment els clàxons, i caminen a pas de cargol, en aquest laberint que és la circulació valenciana, on els guàrdies són impotents per a regularitzar-la, mancats de *va-chierisme*.

I n'ha vingut de gent a València! Diuen que d'altres anys n'hi havia molta més, puix han *fallat* alguns *trens falleros*. De Madrid, per exemple, no ha arribat una expedició tradicional i famosa, l'organitzada pel setmanari *Gutiérrez* i que presidia el dibuixant K-hito. Les preocupacions madrilenyes no han permès el viatge. Madrid, però, ha quedat bastant bé: el senyor Lerroux ha tramès tres ministres dels que té en el govern destinats precisament a enviar-los a les falles. La delegació ministerial ha vingut presidida pel senyor Cirilo del Río, un home alt i gros, amb eufòria a prova de totes les festes regionals. L'hem vist, dinant al restaurant les Arenes, al centre d'una taula llarga i tristament oficial, mentre a quatre metres, en una galeria de sobre el mar, dinaven en unes tauletes dones gracioses i senyors elegants, voltats d'una decoració blau cel trencada de flors.

Hem seguit les falles. Les hem seguides amb un caminar lent, afegits a la llarga processó de badocs. Davant d'algunes d'elles, ens hem trencat el cap intentant treure l'entrellat d'aquella mà de simbolisme de cartó en pasta, i per a ajudar-nos, fins i tot hem adquirit els llibrets en vers que volen explicar el significat de cada una.

¿Casar-se? ¿Tango i més tango!
¿Himeneo? ¿Una sardana!
¿Boda? ¿Un vals! Res de nugar-se
i molt de jolis de marca
i vore la vida alegre
i molt de juerga barata
i que rebente Cupido
i que ho pague aquell que caiga.

Confessem, francament, que no sabem veure quina era la intenció dels constructors de la falla, i per què en l'angle d'aquesta, que hom ha titulat *La loteria del amor*, hi ha posat el senyor Azaña, amb una cara de pomes agres i un gest de displicència que fa impressió.

El nostre company, el caricaturista i periodista Guasp, que com a natural del país ens fa de cornac per València, prou intentarà explicar-nos que aquestes falles simbolistes són una corrupció de les falles, i que les bones són les més simples, com ara aquest Miquelot que es trenca de riure, magnífica mostra d'humor popular, etc., etc.

A la nit, però, nosaltres somiarem un seguici de monstres mal vestits, de sense feina i de lúgubres senyors de levita, que van voltant a poc a poc, com aquests ninots de les barraques de fira als quals hom intenta fer caure el barret a cops de pilota.

Bé és veritat que hi ha ninots menys tràgics. Cada any, dies abans de la *plantà*, tots els ninots són arreglats en una exposició. El públic vota quin és el millor ninot, digne d'ésser salvat de la crema. Enguany, els valencians es decidiren per una

velleta que feia una cara terrible de bona dona. El dilluns a la tarda, la velleta ha estat anada a cercar en comitiva i hom l'ha traslladada al museu del folklore, salvant-la de la mort entre les flames. El *pueblo tiene también su corazóncito*, malgrat l'es-trepit anarcosindicalista.

Com de costum, a l'hora de donar premi a les falles, hi ha hagut unes raons considerables. És difícil conciliar sempre els parrers; molt més difícil quan entre els elements de judici hi ha els orgulls de barri

La fallera major

i els odís de carrer. La falla distingida amb el primer premi vol ridiculitzar aquest mercat de flors subterrani que fa tants anys s'està construint a la plaça de Castellar. Pel costat de la falla, han desfilat innombrables crítics, discutint-la amb una ardència, que ha anat de poc que no calessin foc al monument abans d'hora. Sortosament, a la plaça de Sant Jaume, davant mateix de la falla, hi ha una certa escaleta d'una certa casa, dalt de la qual les discussions més violentes acaben ofegades en una dolça calma.

Les bandes de música de tots els pobles de la rodalia han vingut a la capital, contractades per les juntes de les falles. Al migdia, precedides de les banderes i de les falles respectives, han rodat pels carrers i han anat a saludar les autoritats. Pintoresc, aquest exercit de violats uniformes, vestits pels *llauradors*, que avui han abandonat el càvec pel trombó! Enllestida la feina, han abandonat els instruments i s'han passejat a grups per la ciutat, amb el mateix aire entre tímid i bon jan dels mariners desembarcats de les esquadres estrangeres.

Posats a parlar de rivalitats, haurem de referir-nos a l'elecció de fallera major, l'efigie de la qual és esmenussada implacablement als aparadors de les fotografies del carrer de la Paz. Nosaltres l'hem coneguda en carn i os, en la paella tradicionalment famosa amb la qual el senyor Andreu Alfaro obsequia els seus amics i que té lloc en el pati de la seva casa del Grao.

Volten la taula, decorada amb bells exemplars de Manisses, artistes, periodistes i gent de notorietat valenciana. Al nostre costat, el senyor Vicenç Alfaro, el que fou el primer alcalde republicà de València, ens conta les divertides menudències de la política local.

Ens absentem del darrer i greu rumor que corre per València. Figurín-se els lectors que ara hom diu que el cadàver de Blasco Ibáñez no s'ha mogut de Menton. Hi ha qui afirma que només fou traslladada la caixa dels deu quintars de pes, però que no contenia les despulls!

El rumor ha pres unes proporcions grandioses, fins al punt d'esdevenir veu pública. Els elements oficials que feren el viatge a França per a fer-se càrrec del cadàver han sortit al pas del rumor. Però en ésser qüestionats seriosament, s'han vist obligats a declarar que a Menton no veïeren altra cosa que una caixa de zinc hermèticament closa... No és per descriure l'esverament que ha pres en l'ànim de molts valencians que en aquests moments es pregunten anxiosos si totes aquelles imponents cerimònies funèbres d'ara fa uns mesos no foren fetes sinó a honor d'un taüt completament buit!

Hem quedat que havíem dinat amb la fallera major, la senyoreta Amparín Albors. Hi hem dinat, i fins i tot l'hem interrogada, encara que la majoria de vegades ens hagi respost el seu pare, magnífic tipus de papà de bellesa, xerraire i vigilant atent de l'horari. La senyoreta Albors, ensems que bella, intel·ligent i delicada, de bones a primeres ens ha fet pública manifestació de valencianisme i ha afirmat que volia parlar en valencià. Però en aquella taula, no hi ha hagut manera d'encarilar una conversa en aquesta llengua, puix insensiblement tothom se'n va a parlar en castellà. Recordant-ho,

hem somrigut estona després quan en algunes parets hem llegit un rètol imperiós que deia «Parleu en valencià!». Tot plegat, ha fet que en saludar i en conversar uns breus moments, a Acció d'Art i a l'Associació de la Premsa, amb alguns joves intel·lectuals valencianistes, hàgim trobat en ells un deix acusadíssim de melangia. València!, València!... No poder-te treure del damunt la tonada del mestre Padilla...

De totes maneres, hem tingut per València uns moments d'enveja. Dos teatres cèntrics, el Novetats i el Nostre Teatre, tenen en llurs cartelleres obres valencianes. I no hem pogut entrar ni en l'un ni en l'altre, puix les localitats eren exhaurides. I hem pensat que temps a venir, potser quan València tingui un Estatut i una Generalitat, els seus diaris parlaran d'una crisi del teatre vernacle, i diran que ara eren felixos... Desitgem que els passi això, si és que s'han de vendre aquesta *Filla de la portera* que ara representen a canvi d'un Estatut.

Per cert, que ens han contat que en la campanya pro-Estatut valenciana es guanyà una glòria d'orador el senyor Bort, actual president de la Diputació valenciana. En un dels seus discursos, digué que quan tinguessin l'Estatut, que és una «Constitució en petit», organitzarien un Estat amb tots els ets i uts; que tindrien ministre d'Agricultura, de Foment, de Marina... En arribar aci, el senyor Bort digué: «Bé; m'he equivocat; no tindrem ministre de Marina!»

Tornant als espectacles, direm que en aquestes festes el públic ho envaeix tot, encara que les preferències siguin per als bous. La multitud va carrer de Ribera avall, vers la plaça. Toregen avui Lalanda, Ortega i La Serna. A la porta de l'hotel els esperen ja admiradors innombrables, reclutats entre aquesta tropa de cirabotes que assalta els clients de les terrasses dels bars, aquests mateixos cirabotes que veurem a la nit fer una atmosfera d'admiració i de triomf al voltant del famós torero còmic Llapissera, que descendeix del seu opulent Chrysler davant del cafè Balanzà, i distribueix mirades cordials als seus antics companys d'ofici els cirabotes.

La València d'avui té tota ella aquest aire de triomf, d'encimbellament popular i ràpid. El cor de la ciutat és a la nit una foguera elèctrica, i dintre els aparadors inundats de llum neden les corbates de qualitat, les joies de preu, els aparells americans de ràdio, les màquines fotogràfiques... Els bars i cafès no poden engolir la multitud i fins a la matinada no flaquejarà ni un instant la concurrència.

Només que tombant un carrer, podríem passejar-nos per tota una altra ciutat, silenciosa i imponent, poblada de vells casals, ciutat que en aquesta hora de la nit gairebé només és trepitjada pel *sereno*.

El Miquelot trencant-se de riure

Contrast valencià! Tot viu girat de cara a l'endemà, mentre l'ahir pugna en tot, com en les falles, per a no ésser enterrat definitivament. Un vespre hem anat a sopar al Club Nàutic. Per a anar-hi, hem hagut de travessar un pont, al cap del qual un home sortit de la caseta de fusta ens ha demanat deu cèntims de dret de pontatge.

El Club Nàutic és un edifici d'una modernitat aguda i intel·ligent. Al costat d'una piscina, un bar, un dancing i un restaurant luxuosos i imponents. En el vastíssim menjador, sopàvem nosaltres sols. Ens estranyàvem de la soledat del lloc. Un valencià que ens acompanyava ens digué:

—Realment, potser el lloc és desproporcionat per València...

I no amagava la seva inquietud. Dies abans, un negre, al hall, prenia els abrics de les mans dels clients. Ara, hom ja havia suprimit el negre...

I al Grao, víctimes de les commocions socials, feia ja dies que havien tancat llurs portes uns dancings populars, de mariners i de descarregadors del port. En l'únic que estava obert, els sorolls dels instruments de música grinyolaven estranyament en perforar el buit. I unes quantes dones esperaven, entre avorides i conformades, els clients que no havien de venir...

A un quilòmetre d'allí, els castells corrien la pólvora al peu dels gratacels.

ANDREU A. ARTIS

L'APERITIV

El comte d'Orgaz. — El diumenge vaig anar a Toledo, per veure l'enterrament del comte d'Orgaz. Deu fer vint anys que vaig veure per primera vegada aquest quadro famós; després, sempre que m'he trobat a Madrid, i m'han quedat unes hores per fer una escapada, me n'he anat a Toledo per tenir una estoneta de diàleg mut amb aquella tela terrible del Greco, i cada vegada n'he sortit amb una nova impressió i he pensat i he vist coses que abans no se m'havien acudit. Amb aquest quadro del Greco passa el mateix que amb la mitja dotzena o la dotzena de grans quadros que s'han pintat al món, i passa el mateix que amb la mitja dotzena o la dotzena de grans llibres que s'han escrit; i el que passa és el següent: que a mesura que nosaltres anem canviant i ens anem fent vells, aquestes obres glorioses ens parlen amb un nou llenguatge i ens suggereixen horitzons nous; i tan la feina dins del món de la nostra sensibilitat d'una mena d'exercicis espirituals. Per això hi ha lectures que s'han de repetir periòdicament, perquè no queden mai exhaurides ni s'acaben dins de nosaltres mateixos, sinó que deixen un marge ample de reserva, unes possibilitats encara verges de meditació i de renovació.

L'enterrament del comte d'Orgaz és per a mi com una lectura d'aquestes, i dins de la pintura espanyola potser només trobaria un altre quadro d'un poder tan suggestiu, però dins d'un clima molt més baix i molt més pobre; aquest quadro és *Las meninas* de Velázquez, amb el qual també de tant en tant m'agrada discutir una mica, sense fer soroll, i amb els ulls una punta embadalits pel miracle de la tela extraordinària.

Aquestes dues grans pintures glorioses vénen a ésser per a mi un complement insubstituïble de la literatura autèntica del moment més fort i més original de la cultura castellana. Jo crec que Espanya, des d'un punt de vista d'observador sentimental, és el país més fort i més evocador d'Europa. I per mi ho és encara més que Itàlia, perquè a Espanya, com enlloc del món, es veu el contrast desarapat, cruel i impudic entre la grandesa i la misèria, entre el vi espiritual més selecte i el baf de les tavernes ocre. Aquest vi espiritual, jo l'he trobat alguna vegada amb tota la seva integritat en grans obres llunes, monumentals i magnífiques, com per exemple *La historia de la Orden de San Jerónimo* del P. José de Sigüenza; l'he trobat també en la *Vida de Sant Ignasi* del P. Rivadeneyra; l'he trobat sobretot en les poesies de Fray Luis de León i en alguns moments de *La Celestina* i en gairebé tots els moments del *Quijote*; però potser aquesta literatura, tot i ésser pleníssima i acabada, no arriba a explicar ni a definir d'una manera tan perfecta, tan neta i tan des preocupada, aquella qualitat d'osos, de vellut, i d'àngels invisibles, que té el segle XVI espanyol, com la pintura del Greco, representant l'enterrament d'un cavaller, rodejat de les seves amistats i acompanyat de la glòria celestial. El Greco en aquesta tela meravellosa va dir uns quantes coses més, que els grans escriptors es varen deixar dins del tinter o se'ls van evaporar a la punta de la ploma d'oca.

Si l'art té per objecte explicar els fets vius d'una manera intel·ligent i ordenada, poques vegades la força de l'art haurà arribat a un punt tan àlgid com en aquest quadro del Greco, perquè en ell hi és explicat un fet viu i hi és explicada tota l'època i tota la mentalitat dintre de les quals es produí aquest fet viu. El Greco és l'exaltador, en aquesta tela del comte d'Orgaz, d'allò que restà del segle XVI espanyol com a valor universal, d'allò que avui dia encara pesa dins de la història espiritual del món, de la mateixa manera que Velázquez en la tela de *Las meninas* és el delator implacable d'allò que dins de la història del món representa el fracàs espiritual del segle XVII espanyol. Totes dues teles tenen un valor humà inapreciable, que surt dels límits naturals de la pintura, per entrar dins la zona de la història crítica dels valors morals.

A mi, el que em distreu més, i ja ho he dit altres vegades, és passejar-me tranquil·lament entre els climes apagats de la història. D'Espanya, el que em distreu més són les catedrals i els sepulcres. Mai no em canso de veure sepulcres, i els que em fan més impressió són aquells on hi ha uns bisbes d'alabastre, amb la mitra encastada i amb les galtes que encara s'hi veu el pèl de quatre dies. De tota aquesta grandesa patètica davant de la mort, de tot aquest incens covat de les catedrals, en surt un ram de flors negres, punyents, esmolades i perfumadíssimes en la tela meravellosa del Greco. Sense aquest *Enterrament del comte d'Orgaz* moltes coses ibèriques que ja han acabat per sempre més, haurien quedat per explicar.

Es per això que sempre que puc em deixo caure a l'església de Santo Tomé de Toledo, no perquè hagi de guanyar cap profit material, sinó per la meua tafaneria irresistible de descobrir els secrets dels sepulcres i dels climes pretèrits.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Exit en la mida
Corbates inarragables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Teléfon 11655

The Majorca Sun and The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

CATALANISME I CULTURA

HOMES I FETS

Jo no sé si es pot dir o no que hi ha crisi de catalanisme, però si us atureu una mica a inquirir el seu estat actual, us adonareu del molt que hi ha a fer, encara, per catalanitzar Catalunya, per catalanitzar els catalans.

Potser algun lector tindrà la sensació, en llegir les precedents afirmacions, que hem dit un estirabot com una casa. Aquest algú podria ésser, en tot cas, aquell que solament es mirés el panorama de Catalunya a través del vidre de les realitats polítiques.

qualificable. Un bell exemplar de pintura gòtica damunt fusta en la qual manquen alguns trossos perquè abans era a l'Ajuntament i un dia els empleats no tenien llenya per encendre l'estufa...

La Biblioteca, aportació de la Generalitat a la magnífica obra cervantina, ha estat agenciada d'una manera ben adient. Encara amb els prestatges no ben plens degut a la seva incipient creació, és ja un bon instrument al servei dels cervinins, l'eficàcia del qual és indiscutible.

La sala de lectura de la Biblioteca de Cervera

En aquest aspecte, no ens podem queixar. Els grans i transcendents episodis que ha viscut Catalunya en aquests últims temps han incorporat al catalanisme un sector importantíssim que sempre, o gairebé sempre, n'havia estat al marge. Hem vist també, no una, sinó diverses vegades, com el cos electoral de Catalunya bandejava amb una energia atudidora tots aquells partits polítics que no fossin, en essència, si més no, catalanistes. Per altra banda, la situació actual del problema català, amb la consecució de l'Estatut i la implantació de l'autonomia, malgrat totes les dificultats, és una situació per a sentir-se optimista.

Podem concloure, doncs, que en l'aspecte polític no hi ha res a dir. La immensa majoria de catalans estem afiliats a partits catalanistes, i els que no hi estan els voten quan n'és hora, que pel cas és el mateix.

Ara bé, la realitat és, descomptant un tant per cent molt migrat d'excepcions, que el sentiment catalanista és una cosa purament epidèmica, puix no pot ésser cap patent de veritable patriotisme pagar una determinada quota cada mes i fer-ne professió, en tons tan abrandats com es vulgui, en qual-sevol tertúlia de cafè.

Catalanisme és tota una altra cosa. Catalanisme és, en primer lloc, un sentiment que, com a tal, ni es pot aprendre de cap text ni es pot comprar enlloc, que ens duu a estimar aquell tros de Catalunya dins del qual es va teixint la teranyina de la nostra vida, tant se val si és entre cases de cinc pisos i carrers lluent d'asfalt com enmig de parcs escrotonades i terrossos eixarxets i esquers. Catalanisme és, de més a més, aquell delit, aquell afany de superació que no ens ha d'abandonar ni un moment en la diversitat de tasques a la qual puguem estar lliurats, aprofitant totes les contingències per treure'n aquella mica de cosa aparentment insignificant que pugui contribuir a ampliar els nostres coneixements, que és, com si diguéssim, la mica de joia que tots hem de fer en l'erecció de l'edifici de la cultura catalana que, dit sigui de passada, és, o deu ésser, el millor baluard del catalanisme.

Menys mitings i més llibres, ço que, traduït, vol dir menys catalanisme a flor de pell i més catalanisme de dins endins, conscient, positiu.

La constatació d'aquest fet que és una realitat com una casa, seria una cosa tanmateix ben amarga i ben desoladora si hom no trobés de tant en tant la compensació acarant-se amb allò que en podríem dir l'altre plat de la balança que, situat molt avall encara, és belluga i malda per pujar.

No fa pas molts dies que vaig anar a passar una estona a la festa major de Cervera i encara que a una festa major no s'hi pot anar a gran cosa més que a fer una mica o bé un bon tros de tabola, amb uns amics varem passar de llarg, no diré sense un xic de reanca, davant els *Espectáculos Hollywood*, aquesta mena d'espectacle que ara es porta tant a casa nostra fet a base d'orquestres pseudo-americanes, homes de goma i cantadores i balladores de rumbes de l'autèntic carrer Nou. Varem deixar de banda — deia — les atraccions per mor de fer una visita a l'Arxiu — la fama del qual havíem sentit rumorejant —, el Museu i la Biblioteca, instal·lat tot en el mateix edifici.

Es una casa vella que sembla feta a posta per a guardar aquesta magnífica trinitat Arxiu-Museu-Biblioteca i la institució que està sota els auspicis de la Generalitat és la primera organització d'aquest ordre creada a Catalunya i que ha de servir de model per a crear-ne d'altres en altres ciutats i viles de la nostra terra.

El Museu, per bé que modest, conté coses ben estimables i té un positiu interès local i comarcal. S'hi pot admirar, entre altres coses, la mostra d'una barbaritat in-

Ens hem deixat per últim l'Arxiu perquè del trio és allò que té una més positiva importància. D'una gran densitat i d'un gran valor històric, la seva instal·lació és una prova de dignitat i de bon gust.

Armaris i parets atapeïts de volums, de papers i pergamins, emanant tot plegat un perfum d'història, però d'història neta, ben endreçada i ben organitzada.

Impossible donar en aquest article detalls concrets sobre el gran valor del contingut de l'Arxiu, perquè això reclamaria, a part una erudició que no tenim, no una visita de turista de festa major, sinó una permanència d'uns quants dies.

Per altra banda, potser és més interessant donar a conèixer, encara que sigui molt petit damunt, les trifolgues que ha costat arribar a l'estat actual de l'Arxiu cerviní.

Com totes aquestes coses, no ha estat pas l'obra de molts, perquè ja sabem que els escollits són pocs. L'il·lustre historiador senyor A. Duran i Sanpere ha estat l'artífex d'aquesta brillant realitat. Ell fou qui començà a organitzar-lo i arrencant-ho de la Casa de la Vila ho instal·là desinteressadament en un edifici de la seva propietat on ha estat molts anys. I també molt en part al seu esforç es deu el seu estat actual. No cal dir que la tasca de classificació i ordenació ha estat també obra personal seva, o bé, si més no, sota la seva direcció.

Hem fet aquesta petita salvetat perquè seria una injustícia silenciar que cal comptar en aquesta feina un col·laborador singularíssim i entusiasta: un modest barber d'aquella ciutat que per pura afició ha arribat a obtenir el càrrec d'arxivista d'aquell importantíssim arxiu.

Però fixeu-vos que aquest home durant divuit anys, i en les hores que podia abandonar les tisores i la navalla, ha estat lliurat a la tasca d'arxivista amateur, absolutament amateur. Avui Frederic Gómez — que així es diu l'ex-barber cerviní — ostenta molt justament el càrrec d'arxivista nomenat oficialment pel departament de Cultura de la Generalitat.

Heus ací, doncs, com en una festa major varem descobrir una obra de tanta importància i que tan bons fruits pot donar, i és en troballes d'aquesta naturalesa que hom s'arriba a oblidar, ni que sigui per uns moments, de tanta indiferència i de tant panxacontentisme com hi ha escampat per aquests mons de Déu. I és aquesta la compensació al pessimisme que traspuja al començament d'aquestes ratlles. Trobar catalans que, desinteressant-se de les lluites generalment estèrils i baixes de sostre entre el casino de dalt i el casino de baix, saben donar a les hores vagaroses una ocupació que els honora i els dignifica i que és de passada un profit per als altres ciutadans.

Catalunya tota deu admiració i agraïment a aquesta minoria d'homes selectes que, com aquests dos cervinins, són els veritables herois de l'avenç cultural de Catalunya. Ells duen a terme una tasca patriòtica de primera qualitat, i en enlairar de mica en mica el nivell de les intel·ligències fan veritable catalanisme de catalans endins.

Per això i no oblidant que hi ha encara molta feina a fer, quan us topeu amb algun d'aquests homes o, millor encara, quan us topeu amb una obra seva com aquesta de Cervera que hem comentat, una alenada d'optimisme us envolta i sentiu renàixer l'esperança en Catalunya i, a través de l'objectiu de la imaginació, albireu una Catalunya major d'edat per obra i gràcia d'aquest estol d'homes que escampats per la nostra terra treballen obscurament el fang no massa fàcil del nostre tarannà.

JOSEP ELIES I VILES

Mirant a fora

Entre cunyats

El príncep Sixte de Borbó-Parma no havia nascut pas a França, però això no l'impedia de proclamar que la pàtria d'un Borbó no podia ésser altra que França.

Ell i el seu germà Xavier, quan la guerra, no podent-se enlourar en l'exèrcit francès, serviren en l'exèrcit belga.

El seu cunyat, l'emperador Carles d'Àustria va escriure-li: «La vostra presència en l'exèrcit belga em molesta força.» Sixte de Borbó va respondre-li: «La vostra presència al costat d'Àlemanya encara em molesta més.»

Hitler i la propietat literària

Uns quants editors francesos s'havien proposat l'edició del famós llibre de Hitler, Mein Kampf, però el Führer s'hi havia oposat sempre. En vista d'això, els editors n'havien desistit, com n'hagué de desistir Paul Achard, que cercava editor per a la seva traducció de l'esmentat llibre, que ja tenia començada.

Però n'hi ha hagut un que ha volgut tirar al dret, i ha fet traduir, imprimir i anunciar Mein Kampf, que havia d'aparèixer dintre poc.

La Société des Gens de Lettres de France, per unanimitat, acordà protestar d'aquest fet, que viola obertament el Conveni de Berna, i comunicà la platònica protesta al ministre d'Afers estrangers.

No ha estat tan platònic Hitler, o almenys el seu editor, Franz Eher, el qual ha fet valer els seus drets i ha obtingut que fossin decomissats, al local de les Nouvelles Editions Latines, tots els exemplars del llibre. Aquesta primera mesura anirà seguida del procés civil.

Un setmanari francès no ha trobat bé la intervenció de la S. des G. de L., i ho argumenta:

«Hitler no ha pretès mai fer obra d'home de lletres, en escriure el seu llibre, sinó obra d'home d'Estat. I és en nom de la vaó d'Estat alemanya que no ha volgut autoritzar la difusió de Mein Kampf a França. Sota color de defensar, sense que ningú li ho demanés, un principi general en matèria de propietat literària, la S. des G. de L. defensa, de fet, l'interès polític del Reich que no sigui conegut el pensament exacte del seu cap per la massa dels francesos.»

El professor Pinard

El professor Pinard, de l'Acadèmia de Medicina, havia nascut a Méry-sur-Seine el febrer de 1844; ha mort doncs a l'edat de noranta anys. Obstetra i puericultor, no en tingué prou amb la glòria mèdica i, per tal d'encoratjar el seu país a la repoblació, presentà la seva candidatura a les eleccions de 1919 i sortí diputat per París. Tothom respectava aquell parlamentari de setanta-cinc anys per la seva bona fe, però tothom es divertia amb la seva oratòria pintoresca. Quan prenia la paraula, els passadissos i el bar quedaven buits:

—Correu! L'avi Pinard és a la tribuna. Avui està millor que mai...

En la primera reunió del grup de les famílies nombroses, presidit pel general de Castelnau, l'eminent obstetra desenvolupava el seu tema favorit, quan un diputat, que no sabia de qui es tractava, li preguntà amb quin dret parlava, a la seva edat, de la necessitat de tenir moltes criatures.

—N'he posat més de vint-mil al món! — replicà el professor Pinard amb aire de dignitat ofesa.

L'interruptor, una mica parat, hagué de preguntar al seu vel qui era aquell ancià que semblava posseït del deliri de grandores.

Crisi teatral

Un teatre parisenc representa una obra que només arriba a omplir, i encara repartint profusament localitats gratuïtes, una tercera part de la sala.

A les vuit, com de costum, el portier ha obert les portes, taquillers i acomodadors estan a punt. A dos quarts de nou, el director, sortint del despatx, surt a pegar un cop d'ull.

—I ara! Encara no hi ha ningú? — exclama, acostumat a veure una cua de quinze o vint clients.

Aquell dia, efectivament, potser perquè en el barri on hi ha el teatre està anunciada una manifestació, no hi ha ningú.

—Que no hi ha cua? On és la cua? — pregunta a un portier.

—Senyor director, la cua estava borratxa, ha començat a disputar-se, i llavors ha vingut un agent i se'ls ha endut tots dos a la delegació.

ENCARREGUEU

ELS VOSTRES IMPRESOS

ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS

PATRICI ARNAU

VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5 I 7

(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECIONADA

EN LLIBRES RATLLATS, DE

LUXE I EN TOTA CLASSE D'EN-

QUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA

I ECONOMIA EN ELS ENCA-

RREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA

DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

CAMISERIA

FITO

BARCELONA

Exit en la mida

Corbates inatruçables

Pijames a bon preu

JAUME I, 11

Telèfon 11655

HISTORIA I FILM

El darrer procés Yussupof

Mesos enrera una companyia americana va presentar un film titulat *Rasputin* i basat en la vida estranya de Gregori Effimovix, anomenat per la gent del seu poble Rasputin, que vol dir *crapulós*.

En aquest film, que és interpretat pels dos Barrymore i altres notables artistes, apareixen les orgies desfrenades a què es lliurava l'home venerat per la tsarina i altres personalitats de la Cort de Rússia com un *staretz* o sant taumaturg.

Una de les dones que són víctimes de la

casar-se en 1894 amb el gran duc Alexandre Mikailovitch i va tenir diversos fills, el primer dels quals, Irene Alexandrovna, nada l'any 1895, va casar-se el 9 de febrer de 1914 amb el príncep Fèlix Yussupof, el qual, per aquesta aliança, es trobà nèt d'Alexandre III i nebot de Nicolau II.

Així, l'any 1917 en què fou assassinat Rasputin, Yussupof tenia trenta anys, la seva muller vint-i-dos i en feia tres que eren casats. De primer antuvi apareix la dificultat que Rasputin gosés atropellar una ne-

La princesa i el príncep Yussupof

luxúria de Rasputin és la princesa Natatxa, muller del príncep Txegovief que assassinà el monjo o ermità miracler.

Tothom sap que Rasputin fou mort pel príncep Yussupof al soterrani del seu palau de Sant Petersburg: per tant el nom de Txegovief resulta una màscara del de Yussupof i, en conseqüència, el de la seva esposa la sollada Natatxa, correspon al d'Irene, princesa Yussupof.

Sembla que, en assabentar-se de la confecció del film, la princesa va notificar la seva protesta a la casa editora, fent-li present que no havia tingut mai contactes amb Rasputin i que era contrari a la veritat i a la justícia presentar-la a ella com atropellada per la luxúria del monstre. La companyia no va fer cas de la prohibició de la princesa i va repartir el film. Amb això va demostrar no saber amb qui se les havia, perquè els Yussupof no són com altres prínceps i aristòcrates russos que, esclafats per la Revolució, s'han retut a l'adversitat i la pobresa, com troncs emportats per la riuada.

Els Yussupof varen ésser, abans de la Revolució, un espectacle magnífic, un conte de fades meravellósment escenificat en el teatre de la història; durant la Revolució, uns hàbils equilibristes que saberen travessar l'abisme de sang i de mort llicent per la corda tensa de la fortuna benèvola, i, després de la Revolució, uns astuts procuradors, mestres a navegar pels jutjats, que han pogut salvar trossos quantiosíssims del seu immens patrimoni.

La història ofereix pocs casos d'enlairament com el d'aquesta família que, en el transcurs de tres generacions, va pujar, sense violència i només per l'eficàcia de la suggestió masculina, des d'una situació modesta fins al peu del tron imperial de Rússia. Fèlix Elston, nat l'any 1827, pertanyia al que els francesos anomenen *petita noblesa*, els castellans *hidalgos* i els catalans antics anomenaven *donells*.

Com que tenia alguna riquesa i era ben plantat i molt eixerit, va casar-se l'any 1853 amb Helena Sumarokoff. Un decret imperial va donar a la pubilla Sumarokoff el títol de comtessa l'any 1856 i un altre decret va autoritzar el marit a dur el mateix nom.

Llur fill, segon comte Sumarokoff, que també era un galant minyó, va casar-se l'any 1882 amb la pubilla del príncep Yussupof i va heretar el títol i les riqueses d'aquesta família.

Els Yussupof són d'origen tártar i fan remuntar llur origen a Yussuf Mursa, guerrier del segle XV que estava al servei del kan Tamerlan; un dels descendents fou gentilhome del tsar Pere el Gran i altres foren governadors, senadors, ambaixadors...

L'actual príncep, en néixer l'any 1887, es trobà hereu d'una de les fortunes més grosses d'Europa. El palau de Sant Petersburg, vora el canal de la Moika, és un edifici imponent que podria allotjar dignament una Cort. La seva col·lecció de quadros, entre ells els Rembrandts, era nombrosa i selecta; la col·lecció de pedres precioses era la més rara del món; el mobiliari era sumptuosíssim...

A aquestes riqueses corresponien els palaus en altres ciutats, les finques rurals, els diners...

Però totes aquestes riqueses i aquests títols no podien fer suposar que el príncep Yussupof arribés a ésser nebot del tsar, i hi arribà.

El tsar Alexandre III va tenir tres fills i dues filles del seu casament amb la princesa Maria Feodorovna de Dinamarca: Nicolau, que va regnar fins a la Revolució de 1917, Jordi, Xènia, Miquel i Olga.

La princesa Xènia, nada l'any 1875, va

boda del tsar, de pocs anys i nou casada. Per afegidura hi ha que Rasputin no havia parlat mai a la princesa Irene, entre altres raons perquè les famílies del gran duc Alexandre Mikailovitch i Yussupof formaven entre els enemics del *staretz*.

Tots els textos importants, des de les Memòries del príncep Yussupof fins a les de la filla de Rasputin, convenen que el príncep va atreure la seva víctima fins al soterrani del palau de la Moika amb el pretext de presentar-lo a Irene.

Per tot això haurà estat ben fàcil provar que la princesa Yussupof no ha estat l'amant de Rasputin i que el film objecte del plet resulta injuriós.

Disposats a treure partit de la injúria, els Yussupof establien llur residència legal en set Estats diferents i en cada un la princesa presentà denúncia contra la casa editora acusant-la d'haver-la deshonrada i exigint indemnització per danys i perjudicis.

Començaren per Anglaterra, on els tribunals que entenen en processos de costums donen mostres de gran severitat, segurament amb l'esperança que la sentència influs en els tribunals dels altres països.

Ara s'ha vist a Londres el plet i els debats han durat sis dies. L'advocat de l'empresa cinematogràfica ha fet present que Natatxa és un personatge fingit, el qual, després de tot, no resulta sinó una víctima involuntària de Rasputin. En conseqüència, la princesa Yussupof no ha de creure's ofesa ni deshonrada.

Però el jutge Ivory, un dels veterans de la magistratura anglesa, va exhortar el jurat en forma que aconsellava una sentència condemnatòria. «No hi ha cap dubte — va dir — que si el príncep Txegovief representa el príncep Yussupof, Natatxa representa la princesa.»

Quant al punt de si una dona perd la castedat en ésser víctima d'un rapte brutal, sense consentiment, el jutge recordà el poema de Shakespeare *El rapte de Lucrecia*, en què hi ha les versos següents:

Ella ha perdut un tresor més estimable que la vida.
La pura castedat és privada del seu ornament.

I va finir: «Si la història del film constitueix una difamació, és una difamació de la classe més injuriosa que hi pugui haver. És difícil d'imaginar una pitjor imputació contra una dona que ha fet un casament feliç i contra la virtut de la qual ningú no ha gosat fer mai la menor insinuació. Dir que ha estat seduída o violada per un personatge depravat com Rasputin, és el pitjor acte de difamació que hom pugui imaginar.»

Finalment el jutge va retreure un altre vers de Shakespeare per a dirigir una galania a la princesa: *Tots els oradors són muts quan la beutat pledeja*.

Dins d'un ambient així no és estrany que el jurat, compost de nou homes i tres dones, condemnés la companyia cinematogràfica a pagar a la princesa Yussupof 25.000 lliures esterlines (prop d'un milió de pessetes) a més de les costes que pugen a 700.000 pessetes.

Encara que la companyia americana ha apel·lat al tribunal superior, hom creu que la sentència serà confirmada i els Yussupof cobraran la indemnització. Si en els altres Estats on segueixen un plet semblant, obtenen indemnitzacions d'aquesta vàlua, reuniran una gran fortuna sense altre sacrifici que haver fet parlar una mica més a tota la humanitat.

MIQUEL CAPDEVILA

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. ■ Telèfon 17047 ■ BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190

Telèg.: "Carburas"

BARCELONA

Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BOMBADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

EL CINEMA

L'ACTUALITAT

Algunes estrenes

Tot esperant veure demà *Esclaus de la terra* i molt aviat *La reina Cristina de Suècia*, dos films dels quals tenim bones referències per conductes que ens mereixen crèdit, avui ens hem de reduir a constatar una minva notable en l'interès dels programes d'estrenes d'aquests dies. Una excepció, naturalment, cal fer-la per l'estrena d'avui al Femina, *La vida que comença*, que és tot un excel·lent film i del qual ens vàrem ocupar llargament en un número anterior. Es tracta, ens plau recordar-ho, d'una pel·lícula

si hem de creure les estadístiques, augmentar cada dia més.

L'endevinaire és la història d'un xarlatan que es guanya molt malament la vida, anant de fira en fira, practicant tota mena d'oficis, fins el dia que prova fortuna com a lector del pensament i profeta que pronostica l'esdevenidor de les persones. Sembla que són innombrables les persones que a Amèrica exerceix en aquesta professió, la qual cosa diu molt sobre el nombre de clients ansiosos de conèixer allò que els espera. Naturalment que no calia portar les coses tan lluny com les porta el film, mostrant, d'una manera evidentment exagerada, les tragèdies conjugals que provoca la intromissió en les famílies de l'endevinaire que revela als cònjuges secrets inconfessables; però el film interessa pel que comporta, com deïem, d'allusió indirecta a unes preocupacions que afecten un nombre considerable de persones. La llàstima hauria estat, al nostre entendre, no haver-se restringit a fer un film simplement humorístic, i així *L'endevinaire* hauria procurat una excel·lent lliçó de costums.

Hoopla ens ha atret per tal com significava la *rentrée* de Clara Bow, després de la seva absència del cinema, obligada per raons, si hem de creure els agents de propaganda, d'ordre sentimental. Una pel·lícula notable d'ambient, d'interpretació i de realització, però que si comença bé, és per degenerar aviat cap als llocs comuns més convencionals. És un exemple d'aquell tipus de film tan freqüent en la producció americana, que valen solament per les digressions, pels ingredients marginals, per les figures de segon terme.

Els amics dels espectacles grandiloqüents hauran quedat ben servits amb el film de Jack Conway, *Hell Below*, presentat aquí amb el títol de *Honduras del inferno*, que significa, avui per avui, una de les pel·lícules més impressionants que s'han rodats sobre la guerra submarina. S'ha fet tot el possible per donar a les escenes el màxim realisme, i com que a més a més s'ha procurat imprimir-hi una gran claredat, heus aquí, doncs, que el film aconsegueix ensens un valor documental que haurà estat molt apreciat pel públic.

La presència de tots aquests valors, l'esforç que tot plegat significa, són raons de més per planyer-se de la insubstantialitat total de l'anècdota, que sembla dedicada estrictament a les persones cànides d'una manera inefable. No insistirem per no posar-nos de mal humor, que ja ens hi posa massa una altra cosa de la qual volem dir ara quelcom.

Es sobre els dobles. Semblava que podíem viure tranquils pensant que les empreses estaven convençudes que la majoria de les persones que freqüenten els locals d'estrena estaven per les versions originals. Aquesta és la nostra opinió i ens acontentava de veure que coincidia amb la de les persones que tenen a les seves mans els films. Entenem també que aquesta opinió fa justícia al públic, ja que una opinió contrària significa tenir d'ell un concepte, gosaríem dir, vexant. Doncs bé, heus aquí que de tant en tant hem d'assenyalar excepcions a la regla. Ahir era un local, avui és un altre que es decideixen a escamotejar-nos la versió original. La cosa entenem que és greu. Estem massa identificats amb el que han vingut dient en aquesta mateixa pàgina els nostres col·laboradors Sebastià Gasch i Rafael Tasis perquè insistim. Per la nostra banda estem decidits a no parlar per res, talment com si no existissin, dels films que es presentin ja doblats, i no cal dir amb quin goig veuríem que alguns dels nostres companys de premsa —aquells que són realment independents— es decidissin també a emprar la mateixa tàctica. Si la crítica ha d'ésser al servei del cinema i del públic que sap llegir, creiem que una acció de conjunt, boicotejant d'aquesta forma els dobles, a la llarga podria ésser eficaç. I si no es pogués arribar a una acció de conjunt, a causa d'aquells interessos creats que minven la imparcialitat d'un gran sector de la crítica barcelonina, almenys tindríem la satisfacció d'haver servit en el possible els desigs de tots els nostres lectors.

JOSEP PALAU

Femina

Passeig de Gràcia, 23 - Tel. 13352

AVUI AL VESPRE

solemne presentació en
SESSIÓ ESPECIAL
organitzada per

LYCEUM CLUB

del film de J. FLOOD
i ELLIOT NUGENT

**LA VIDA
COMENÇA**

«És una pel·lícula massa excepcional—excepcional perquè és única dins el gènere—per no recomanar-la als nostres lectors.»

JOSEP PALAU
a "Mirador"

**LA VIDA
COMENÇA**

«Vetaci un film que nosaltres —aquesta vegada gairebé forçosament nosaltres—auríem de presentar al públic recomanant-lo especialment a les mares joves, als marits atrafegats i a totes les noies en general...»

JERONI MORAGUES
a "La Publicitat"

**LA VIDA
COMENÇA**

«Tous les détails sont aussi justes, aussi amusants, aussi vivants. Partout on sent la sincérité. Et c'est par là que le reportage nous émeut.»

JEAN FAYARD
a "Candide"

**LA VIDA
COMENÇA**

«Ce sont quelques instants de beauté, de bonté et de grandeur au milieu d'une vie trépidante et parfois impitoyablement égoïste et cruelle.»

RENÉ J. HOMBOURGER
a "Cine Comœdia"

**LA VIDA
COMENÇA**

«Un rythme exact et naturellement soutenu, des acteurs jouant juste et vrai, une délicatesse infinie, une simplicité de moyens, dissimulant une virtuosité incomparable, en un mot, la perfection.»
De "D'Artagnan"

PRODUCCIÓ:
WARNER BROS. FIRST NATIONAL

La barriada i els pobles diuen

Alarmats perquè algunes distribuïdores ja s'han començat a descarar i ja han presentat alguns films doblats als locals del centre, deïem fa poc: Dobles a les sales d'estrenes, no! Si la barriada i els pobles rebutgen les versions originals i exigeixen còpies doblades, doneu carn a la fera. Però dobles a les sales d'estrenes, no. I constàvem que la majoria de marques ja ho fan així: estrenen les versions originals dels seus films i projecten les doblades a les barriades i als pobles. Aquesta solució que proposàvem és massa radical. Hem de confessar-ho. I, naturalment, la veu de la barriada i dels pobles no ha trigat gaire a fer-se sentir.

Vegem què diu la barriada. Un amic nostre, que no va a les sales d'estrenes, perquè la seva butxaca no li ho permet, i perquè als locals de barriada veu tres films importants per una pesseta, mentre que als cinemes del centre n'ha de pagar tres per a veure'n només un, aquest amic, després de llegir el nostre article, ens va disparar: «Vaja... Molt bé, home. Molt bonic! Cada dia se'n senten de noves. Que no som de Déu, nosaltres? No cal pas que us escarrasseu a dir als empresaris que projecten còpies doblades a les barriades. Bé prou que ho fan. Actualment, totes les pel·lícules que veiem són doblades. I ja sabem que va molt més públic als cinemes populars que no pas als cars. I entre aquest públic som molts que no podem suïr els dobles.» El nostre company té raó. Com la tenen altres amics, entre ells el pintor Vicente, client assidu dels cinemes de barriada, que ens han parlat amb idèntics termes.

I ara, vegem què diuen els pobles. El senyor Ramon Bardés, d'Esparraguera, subscriptor de MIRADOR, i, diu, assidu lector de la nostra pàgina cinematogràfica, ha llegit també el nostre article i ens ha adreçat una lletra tan amable com extensa, en la qual es declara adversari decidit dels dobles, i es queixa amargament que, per tal de conèixer films tan importants com *Cavalcada*, *L'home i el monstre*, *Remordiment*, 20.000 anys a Sing-Sing, *Viage d'anada* i altres, ha hagut de suportar les versions doblades. El senyor Bardés coincideix amb nosaltres quan diem que si els dobles no haguessin estat inventats, el públic no els demanaria. Són els empresaris que han corromput el gust d'aquest públic. I, a Esparraguera, les versions originals de *Noies d'uniforme* i *Sóc un fugitiu* no foren pas protestades.

Amb idèntiques amabilitat i extensió s'expressa el senyor Joan Vernet, de Granollers, que es qualifica d'admirador desconegut i d'entusiasta i fervent lector de MIRADOR. El senyor Vernet no tolera els dobles, tampoc. N'és un enemic implacable. I n'atribueix la voga a la molèstia que causen al públic els defectes dels subtítols espanyols: impressió damunt un fons blanc, traducció deficient, etc. «Això —diu— molesta el públic, i li fa preferir els films doblats.» No creiem que aquests epígrafs defectuosos hagin provocat l'adveniment dels dobles. I creguem, senyor Vernet, per dolents que si-

guin, cal acceptar els subtítols com a mal menor. Sempre són preferibles a les còpies doblades.

Les opinions i lletres transcrits, i altres de què ens hem assabentat després, demostren que, contràriament al que suposen els empresaris, els cinemes de barriades i de pobles compten amb un gran percentatge de públic intel·ligent i sensible, i instruit i de bon gust, que es considera estafat quan li donen un film doblat. Solucions? El citat senyor Bardés en proposa una de molt raonable.

Cveta Garbo, de veu indoblable

nable. A tots els pobles, els films es projecten quatre vegades: una el dissabte a la nit i tres els diumenges. Per què no donar en una o dues d'aquestes sessions la versió original, i anunciar-la? Així es donaria satisfacció tant als adversaris dels dobles com als partidaris. Els cinemes de barriada barcelonins podrien fer el mateix.

Ens felicitem de l'apassionament amb què el *dubbing* odiós, atemptat contra l'art, traïció als artistes i estafada al públic, és combatut. Les opinions escoltades i les lletres rebudes ens impulsen a intensificar la nostra campanya. Comentarem en aquestes pàgines totes les denúncies, indicacions i suggeriments que ens adreïn i que tinguin un interès. Tots els amadors del bon cinema hem de col·laborar a l'extirpació de les males herbes que han nascut en el camp d'aquest art dissortat.

SEBASTIÀ GASCH

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

Qualsevol llibre a qualsevol preu

MAGATZEMS GASSÓ

FIVALLER (abans Fernando), 42

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinalda

CURIOSITATS MUNDIALS

Interessants reportatges Fox Movietone

LES GAVINES (documental)

NOTICIARI FOX SONOR (Notícies d'Espanya)

NOTICIARI FOX SONOR (Internacional)

LES SOLEMNITATS DE L'ANY SANT EN EL MÓN CATÒLIC

**DEMA ESTRENA
AL**

CAPITOL

**La llei contra els
seus enemics**

TIVOLI

EXIT FENOMENAL

de

Franziska Gaal

i
Paul Hörbiger

en el seu millor film còmic
musical

*Exandalo
en Budapest*

**AVUI AL
CAPITOL**

Doble programa FOX

DOS FILMS DE BASE

**EL COFRE
MISTERIOSO**
FOX

amb WARNER OLAND
i HEATHER ANGEL

URQUINAONA

Demà al vespre ESTRENA en
sessió «L'OPINIÓ», sense
augment de preu

WARNER BROS-FIRTS NATIONAL
Presenta

Richard
BARTHELMESS
en
**ESCLAVOS DE LA
TIERRA**

BETTE DAVIS
DOROTHY JORDAN

Un gran film social emancipat del
dogma soviètic

Director: MICHAEL CURTIZ

EL TEATRE

HOMES I COSES DEL TEATRE CATALA

El teatre i la política

Els aficionats de la dècada 1885-95 assistien a una pugna entre Soler i Guimerà. El desacord, a part allò que en el fons pogués contenir d'exclusiu, per bé que humà, tenia un caire polític. La tivantor entre ambdós actors, ablanida per un convencionalisme recíproc, engendrà, tanmateix, diversos episodis. Cap de tan ressonant com el motivat per les estrenes d'*El monjo negre* i *Rei i monjo*, que intentaré d'evocar.

Dos mesos després d'estrenar *El monjo negre*, l'empresa del Romea donà a conèixer la tragèdia *Rei i monjo*. El fet d'albirar la crítica algunes concomitancies entre una i altra producció mogué Guimerà a manifestar públicament que dos anys enrera havia notificat ja a Soler tenir la tragèdia a la seva disposició. Que un cop acomplert aquest tràmit, passà el manuscrit als senyors Joan Sardà, Blanch i Piera i Bonaplata, els quals el llegiren separadament. Que lliurà el llibre a Soler sis mesos abans de l'estrena. Finalment, que en preparar-se a assajar *El monjo negre* cregué Soler un deure d'explicar-li l'assumpte del seu drama, curant d'assegurar que ni de prop ni de lluny no s'assemblava amb *Rei i monjo*.

En resposta a la declaració de Guimerà, per a esquivar, també, els dubtes de la crítica, contestà Soler tenir escrit *El monjo negre* des de feia tres anys, època en què després de llegit als senyors Ribot i Serra i Conrad Roure, el donà a l'actor Ramon Valls per a treure'n còpia. Que fou també per llavors quan sortí el títol entre els que l'empresa del Romea tenia per a estrenar, i que salvades algunes supressions fetes en determinats fragments que pecaven de llargs, descomptada també una variació que per consell del dramaturg Ramon Bordes introduí al final del primer acte, era *El monjo negre* talment com el conegueren els senyors adés esmentats.

Afegí Soler no haver d'esforçar-se per a demostrar la prioritat del drama, l'argument del qual contà, en efecte, a Guimerà. I que en observar-li aquest que potser notaria certa connexió entre ambdues obres, s'apressà a fer constar, car així ho entenia, que no hi havia entre el drama i la comèdia cap mena de similitud. El meu parer — remarca Soler — fou compartit per una persona intel·ligentíssima present a la conversa entre Guimerà i jo. Després d'unes lleus consideracions sobre el significat del plagiat en literatura — per bé que sense emprar el substantiu — confirmà Soler la por de Guimerà que la coincidència suggerís a la crítica alguna objecció perjudicial a la seva probitat literària. Que havia promès, d'arribar aquest cas, negar la possibilitat d'una imitació, car ignorava Guimerà l'existència d'*El monjo negre*. Per honor del senyor Guimerà i meua — acabava dient — no és la part de semblança que pugui veure's en ambdues obres allò que ha determinat la quantitat i la qualitat de l'èxit assolit per una i altra.

L'incident fou amplament debatut. Les explicacions entre Soler i Guimerà, amantades per llurs parcials, eixamplaven encara la distància que separava els primers. Cal saber que a la discòrdia entre Soler i Guimerà, atada per llurs partidaris enrolats en les dues tendències que dividien el catalanisme, hi ajudaven dos grups d'autors manifestament inferiors als dos astres al recer dels quals s'aixoplugaven. Foren els amics oficiosos els que espremeren l'afer, els que avivaren el recel i la suspicàcia que portaven Soler i Guimerà, força sensibles a certa mena d'insinuacions, a mirar-se de reüll. Bona part dels comentaris teixits al voltant de les estrenes d'*El monjo negre* i *Rei i monjo* s'ornaren amb punxades, amb ironies i reticències no gens discretes i oportunes.

Les crítiques de *Rei i monjo* inserides en dues publicacions catalanes, filials dels bàndols suara esmentats, són una mostra de com els turiferaris i els enemics de Soler i Guimerà acostumaven a produir-se. El censor addicte a un dels grups afirmà que els concurrents al galliner del Romea, convidats per l'empresa per a aplaudir, havien passat la vetlla tossint, movent xivarri, xiulant, etc. Comportament tant més censurable — deia l'home —, que són escatimades a l'autor aquelles localitats que li pertocquen i que utilitzarien, si més no, persones educades. Afegia que els lloers no es guanyen amb traïdories, sinó cara a cara i amb mèrits veritables.

El crític de l'altra vorera digué que les tres quartes parts de l'auditori aplegat a les estrenes de Guimerà eren compost de *lligats i renaixenços*, amics incondicionals del poeta, els quals no paraven de coaccionar els espectadors desapassionats. Pel que feia a la tragèdia, la tenia per un seguit d'escenes inconnexes; assegurava que el desenvolupament acusava desorientació; que el diàleg abundava en imatges i expressions incultes, i que el tercer acte no tenia perdó de Déu. (El mot *lligats* anava pels socis de la Lliga de Catalunya, contraris al Centre Català, al qual era Soler políticament afecte.)

Donades unes representacions de *Rei i monjo* calgué retirar l'obra per indisposició de Bonaplata. El contratemps, de seguida remeià, féu dir al crític alludit primerament: «S'ha donat *Batalla de reines*, potser perquè aquells que diuen que Guimerà ha copiat el primer acte d'aquest drama puguin establir les degudes comparacions.»

L'empresa del Romea alternà *El monjo negre* amb *Rei i monjo*. Ultra mantenir les obres, combinà una funció a benefici de Guimerà. L'homenatge comportaria l'estrena del monòleg *Mestre Oleguer*, representat per Bonaplata. La solemnitat, fixada per a primers de maig, fou suspesa a causa d'una vaga motinesca que obligà a tancar els teatres. S'escaigué d'ésser l'any de la celebració de la primera festa del Primer de Maig. Abans que pogués assenyalar-se la nova data del benefici, esbombà Fontova el seu propòsit de separar-se del Romea. La *Renaixença* aprofità l'esdeveniment per a declarar la incompatibilitat dels autors amics seus amb la direcció i l'empresa del teatre català; de passada, per a notificar a l'opinió haver estat formada una empresa d'en-

vergadura amb la qual s'havia ja compromès Fontova. Inútil de dir que l'autor sobresortint entre els que avalaven la dissensió, l'autor pel qual es feia la festa, era Guimerà.

Un esdeveniment en part impressentit privà que Soler i Guimerà romessin en la forma parencosa que feia tèmer l'episodi acabat de dir. No apaivagat l'enrenou promogut pel gest de Guimerà, personificat en *La Renaixença*, fou estrenat *Mar i cel* a l'Espanyol, de Madrid. Els amics i admiradors del poeta oferiren a aquest un dinar en celebració de l'èxit assolit a la capital d'Espanya. A desgrat dels fets anotats, Soler fou, no solament present a la festa, sinó el segon en parlar a l'hora dels discursos. Ultra declarar el respecte i el fervor que la persona i l'obra de Guimerà li mereixien, expressà el goig que sentia pel triomf de *Mar i cel*, «producció—digué—davant dels mèrits de la qual m'inclino com a dramaturg ensenys que com a idòlatra de les glòries de Catalunya». De creure *La Renaixença*, parlà Soler amb emoció i sinceritat comovedores. Guimerà correspongué a la salutació amb una abraçada a Soler, en la persona del qual digué veure-hi aplegats tots els autors catalans. Contràriament a allò que podia esperar-se, la cordialitat entre els dos auriolats dramaturgs seguí essent una ficció. El flam que apropà llurs cors no els alliberà d'inquietuds.

Guimerà, jurat en un certamen convocat a l'any 1882 pel Círculo Español, de Valls, premiador del drama *Sota terra*, reté a Soler alguns homenatges pòstums. En la funció d'obertura de la temporada del Romea corresponent als anys 1885-26, dedicada per l'empresa al fundador del teatre català, fou llegida una composició poètica de Guimerà adreçada a la memòria de Soler. També la comissió encarregada d'alçar el monument de la plaça del Teatre s'honorà amb el concurs de Guimerà, que en ésser inaugurada l'obra publicà una altra composició poètica amb el títol: *Davant l'estàtua de Frederic Soler*.

JOSEP ARTIS

L'actriu espanyola Rodrigo, protagonista del film «Doña Francisquita», basat en la coneguda obra del mestre Vives

Sobre les danses i la tècnica

Si el que subscriu, que no té manies, ni tan solament en el ram del flamenc ni en el de les danses, s'hagués pensat que arran de les *soirées* que va donar l'Argentina al teatre Barcelona s'havia de produir una mena de polèmica — encara que aquesta sigui de tons cordials — sobre el tema de la dansa, no n'hauria escrit un mot. La polèmica i el que subscriu són antagònics; fa molts anys que no es parlen, que estan divorciats. Lluny de nosaltres la funesta mania de pensar que tenim raó!

En parlaré amb el propòsit, només, de dir-hi la nostra, i no com a entesos — car també estem divorciats de la tècnica, la qual, per a nosaltres, ve a ésser com una mena de vidre glaçat entelador de la visió i que, ultra això, serveix per a esmortir la impressió directa i viva que les coses del món poden produir en la nostra sensibilitat —, sinó en qualitat d'espectadors purs.

Topàrem, però, amb l'amic Gasch, el qual és un tècnic acreditat en matèries de dansa, i de la topada n'han nascut una sèrie d'articles.

N'estem penedit. Després de confessar el nostre penediment, repetirem que no ens pensem tenir raó. El que s'ho pensa, segurament, és l'amic Gasch, el qual ha aprofitat l'ocasió per a fer sortir a llum tot el cabal de la seva copiosa preparació i erudició coreogràfica.

Nosaltres li diem, en el nostre article, que el to dels seus era turístic, i ell ens tornava la pilota amantut, contestant-nos que els turístics érem nosaltres. Per què? Perquè ens havíem passejat amb les mans a les butxaques, sense amoinar-nos-hi, per davant d'un tema tan important com aquest. I a continuació sortien l'antic i el nou imperi d'Egipte, Grècia contra Roma, Itàlia contra Holanda, Ingres i Delacroix, el cubisme contra l'impressionisme, el sobrerrealisme contra el cubisme, etc... Si això no és turisme, ni mai! I tot això parlant de la dansa! No ho trobeu excessiu? Amb una miqueta més ens clava entre cap i coll la *Història Universal* de Cèsar Cantú, amb tapes vermelles. Francament, no estàvem preparats per a realitzar un viatge d'aquesta envergadura. Ara com ara, nosaltres no tenim el propòsit d'arribar-nos fins a Grècia a cavall de la dansa. Per altra part, creiem que entre anar pel món amb les mans a la butxaca, i anar-hi amb el Levinson sota l'axella, disposats a embadalir-nos davant del primer monument dansís-

tic que trobem al pas, el to turístic no es decanta pas del nostre costat. I això és el que volíem dir en el nostre article.

Tota la resta no ens interessa massa. Deixem dormir tranquils els egipcis, els grecs i els romans. Si hi tenen res a dir amb les nostres coses, ja s'apanyaran. I prescindim, també, del caos i del desordre (en Soledad Miralles, per exemple, no hi ha ni la una cosa ni l'altra); i àdhuc prescindim de les restants consideracions amb les quals recolza el seu parer, car són de l'ordre literari estricte, cosa que no té res a veure, que jo sàpiga, amb el flamenc ni amb la dansa. I prescindim més encara, de l'elogi que fa, a l'acabament de l'article, de la nostra modesta — més ben dit, insignificant — obra de caricaturista, perquè són ganes de substituir el raonament per l'elogi excessiu. De totes maneres, agraïts.

Entre la dansa castellana, amic Gasch, i la dansa de teatre, hi ha una diferència essencial. Que la primera és una dansa autèntica i la segona és camuflada. És la mateixa diferència que hi ha entre una gitana de debò i una altra de Romero de Torres o de Carlos Vázquez. L'estudi, l'entrenament i l'estilització en volatilitzen totes les essències vitals i la transformen en un producte exclusiu d'exportació, apta igualment per a una coberta de caps d'havans, com per a una portada del *Blanco y Negro*.

La dansa no ha estat creada per al públic. El sol fet que aquest pugui aplaudir-la ja suposa una falsificació palesa del seu sentit pregon. L'Argentina ara, com al seu temps la famosa Pastora Imperio, han estat les dues falsificadores més destacades de la dansa, la qual han convertit, cada una pel seu cantó, en un producte mengivolt, fet exprés per al paladar enfiat de les famílies benestants.

L'amic Gasch estableix ara una separació radical entre el flamenc i la dansa de teatre. En començar no ho feia. Nosaltres ja l'havíem feta abans d'anar pel món de la dansa amb les mans a les butxaques. I encara hauríem fet més — és clar que el Levinson no ha influït per res en el nostre parer —, i era concepció la dansa de teatre com una degeneració industrialitzada de l'altra.

Tot i això, si ell creu que una ballarina ha d'ésser una mena d'Institut d'Estudis Catalans, amb normes i tot, i que ha de funcionar amb la precisió automàtica d'un cronòmetre, no hi tenim res a dir.

JAUME PASSARELL

rambla catalunya, 24
teléfono 12603

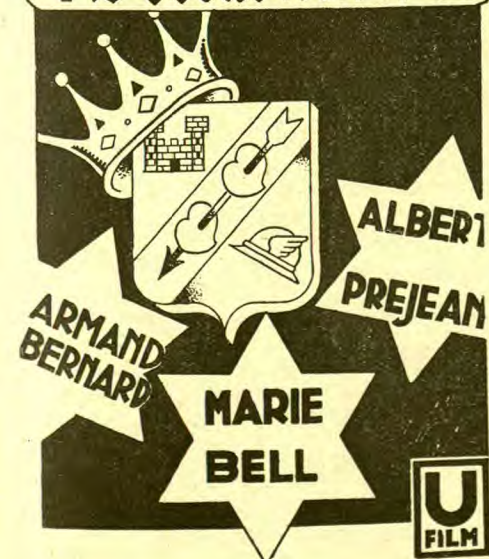
Tabú Club

fastuosa presentació
sortides de teatre
notables atraccions

FANTASIO

Una altra opereta
de gran luxe

su Alteza la Vendedora

El film de la simpatia

AVUI
AL **KURSAAL**
Doble programa de fina comicitat

No hi ha més enllà en esports i modernisme!
Per fi Henry Garat aquesta temporada! Per fi Marie Glory reapareix!
Dos ídols del públic - A la tarda a més Barrio Chino, melodrama espectacular per Ruth Chatterton

JOAN BUSQUETS

MOBLES - DECORACIÓ
OBJECTES D'ART

GRAN COL·LECCIÓ DE
PRESENTS DE PASQUA

PASSEIG DE GRÀCIA, 36

EXPOSICIÓ DE PINTURA
PERE BADIA

J. FERRER - PALLEJÀ

del 24 de març al 12 d'abril

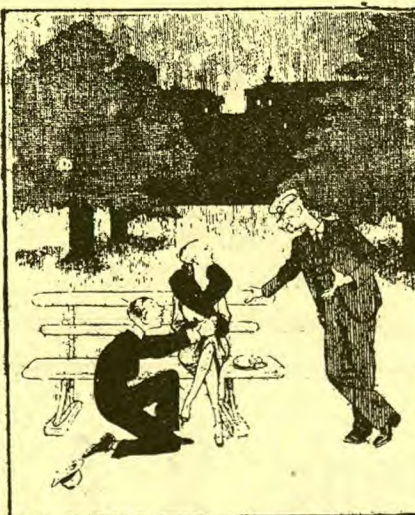
GRAN ÈXIT
METROPOL CINEMA

CON **ALAN COBHAM**
AL LAGO KIVU

Excepcional film que ha merescut el patrocini d'AERO POPULAR DE BARCELONA

En el mateix programa:

COMPANEROS
FATIGAS
per JESSIE MATTHEWS

—Senyoreta, digui-li que si d'una vegada, i podré tancar el parc.
(Marianne, París)

NOUS RICS

—I fes el favor de no tornar a cridar d'autor! l'autor! després d'una obra de Shakespeare.
(Saturday Evening Post)

EXCURSIONS DE
SETMANA SANTA

A Mallorca i Eivissa

Sortides: 27, 28 i 31 març

Tota la Costa Brava en Autocar

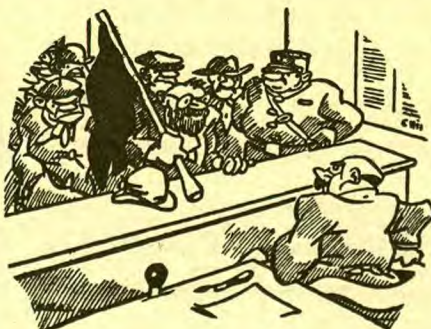
Diumenge i dilluns de Pasqua

PESETES 85

PROGRAMES I INSCRIPCIONS

Viatges Catalònia

Rambla Estudis, 12 - Tel. 24774

—Un home de la vostra edat, d'aire tan respectable, voler fer caure la República!
—Era per a tenir un segell nou: sóc filatèlic...

(Ric et Rac, París)

El jugador que ha perdut la seva pilota. — No em sé avenir que amb tanta fama d'avars com tenen, hagin estat els escocesos els inventors del golf.

(The Sketch, Londres)

LESLLETRES

ELS LLIBRES VARIETATS

Xavier Benguerel; *Poemes* (La Revista)

Fa algunes setmanes, en haver de parlar d'un altre llibre de poemes editat també per *La Revista* — *Poemes de Promès*, de S. Sánchez-Juan — citàvem el nom de Xavier Benguerel com a un dels exponents latents d'una poesia ciutadana de suburbi, la floració de la qual tingué lloc coincidint amb l'aportació catalana a les troballes poètiques de postguerra, com una reacció a la poesia ciutadana vinculada al noucentisme i de la qual Josep Carner havia estat la primera figura.

La nostra cita era potser aventurada, per a un nom com el de Xavier Benguerel, més conegut per la seva obra publicada com a novel·lista, que no pas com a poeta. Així i tot la seva producció novellística es ressentia de totes les característiques que atribuïm a l'escola de suburbi. I sobretot la seva producció poètica, dispersa i variada, de la qual forçosament només havíem de conèixer fragments, és situada en la mateixa òrbita i obeeix les mateixes lleis de l'escola.

Amb aquest llibre de Xavier Benguerel, *Poemes*, aparegut ara mateix, la posició de l'escriptor queda aclarida definitivament. Al costat de les lleis que forjaren el grup compacte situat al volt de la personalitat de Salvat-Papasseit, la poesia de Xavier Benguerel obeeix a unes lleis diferents i diverses que no permeten d'emmarcar-lo enlloc i l'origen de les quals es remunta a l'origen de les coses increades; lleis de virginitat a través del temps i de la moda, amb les quals la poesia no té cap altra justificació sinó la que neix d'ella mateixa. Aquests dos aspectes de la poesia de Xavier Benguerel van desfilant per torn en les pàgines de *Poemes*.

Suburbi. Més que un motiu d'emoció vital, el suburbi per a ell és un motiu plàstic. El seu poder és purament sensorial; es redueix al seu paisatge, que és el que li dona color i el que el classifica en el món. El suburbi és color, música, perfum... Els cinc sentits basten per a copsar-ne l'essència; el poeta la transfigura i se la troba a les mans; una tendresa epidèrmica i adolescent confegeix els mots que han de suggerir i de reconstruir aquell paisatge.

El manubri es desfilà les entranyes musicals.
(La butxaca em vessava de regalèsia i bales; me n'anava a la fira dels somnis abissals.)

Només una lleu transfiguració subjectiva d'aquest món salva el poeta d'una actitud circumstancial o anecdòtica. El poeta enamorat del suburbi, es troba aquí massa submers als objectes; d'ells depèn la intensitat, la tendresa, la brillantor o l'opacitat de la seva poesia de suburbi:

Van a collir el jorn entre màquines, a cremar-se el rostre de cara al sol que es desfarà en el forn amb reflex de magrana dalt del sostre.

Es, aquest, un aspecte de Xavier Benguerel en el qual la poesia és envida per les preocupacions novellístiques de l'autor sense les quals suraria el germen líric que les vivifica i s'exemplaria la vehemència de l'emoció. El suburbi distreu el poeta i per molt bell que sigui l'escenari, el perfum i el color no basten a fonamentar-lo.

Parlàvem de lleis de virginitat i d'absència de temps en l'altre caire de la lírica de Benguerel. Aquest altre caire té per exemple més important i més característic un poema — *Adam* — en el qual el món apareix verge i transfigurat i en el qual el poeta assoleix fonde's en el joc de l'estrategema d'aquest món. Tot un panorama de les coses verges apareix davant dels seus ulls i el tema de l'amor el fa viure. Panorama de la creació amb els problemes inèdits que creen una inexperiència bellíssima. El poema té la ingenuïtat, la inexperiència i la

Benguerel. Aquest altre caire té per exemple més important i més característic un poema — *Adam* — en el qual el món apareix verge i transfigurat i en el qual el poeta assoleix fonde's en el joc de l'estrategema d'aquest món. Tot un panorama de les coses verges apareix davant dels seus ulls i el tema de l'amor el fa viure. Panorama de la creació amb els problemes inèdits que creen una inexperiència bellíssima. El poema té la ingenuïtat, la inexperiència i la

Xavier Benguerel

intelligència del primer dia de l'home i el vocabulari que usa el poeta hi està d'acord:

Pols, aigua, arbre, horitzó, cervol, fulla, [camí...]
Musitava les coses que em robaven l'esguard [i em feien estremir.]

Una de les coses més interessants d'aquest poema és la fluïdesa de les paraules i de les imatges, que dona una impressió de virginitat i de nitidesa extraordinària a l'autèntica emoció que hi batega:

Eva
va córrer, per la música atreta, devora l'aigua d'una font i feia, decantant-se: [mansa
— Com adherida al cel, a dins, sóc tota jo
i als meus peus topo un núvol que escumet
[una flor.]

Es sens dubte la més bella poesia de l'obra. En ella Xavier Benguerel se'n mostra poeta, només poeta; el tema triat ja es porta la bellesa i sembla que el poeta només la perfilli. Paisatges voluptuosos i transcendents, assimilats i educats per l'home, es decreen davant dels ulls i contribueixen a donar el to líric:

M'he sentit recular als primitius atzurs no [més d'aclarar els ulls!]

Xavier Benguerel ha donat, amb aquest poema, el to de la seva poesia. Hi ha en *Adam* l'empenta d'un poema de joventut francament reeixit.

IGNASI AGUSTI

El Pen Club i els escriptors alemanys

Els escriptors alemanys han publicat un manifest explicant per què es van retirar de la Federació de Pen Clubs i invitant llurs col·legues de tots els països a fundar amb ells la Unió internacional dels Escriptors nacionals.

Es queixen que en la sessió del Comitè executiu internacional celebrada a Londres, el Club exigís al grup alemany l'admissió de comunistes quan aquests desencadenaven contra el Reich una campanya de calúmnies; que el Comitè nomenés membres d'honor escriptors fugitius d'Alemanya...

Després segueix un galimatias sobre el perill en què es troba la civilització occidental i convidant els literats de tots els països a prestar l'orella a la veu de la història alemanya que parla per boca dels manifestants. «La personalitat de la civilització de la pàtria, vet aquí el nostre programa», diuen. Signen Hanss Johst i Gottfried Benn.

Benjamin Crémieux ha fet notar que els alemanys no es retiraren, sinó que foren expulsats — per bé que, a propòsit de Wells, que presidia, en forma cortesa —, perquè, després de la revolució hitleriana, el Pen Club alemany convocà una assemblea general indicant que «els membres comunistes o simpatitzants estaven dispensats de drets i de deures».

A la reunió de Londres es declarà això incompatible amb els principis generals dels Pen Clubs.

La carta constitucional dels Pen Clubs, establerta a Brussel·les en 1926, diu:

«Els membres dels Pen Clubs es comprometen a conformar-se als principis següents:

«1. La literatura, si coneix nacions, no coneix fronteres i els bescanvis literaris han de romandre en tot temps independents dels accidents de la vida política dels pobles.

«2. Els membres dels Pen Clubs consideren que en totes circumstàncies, i particularment en temps de guerra, el respecte a les obres d'art, patrimoni comú de la humanitat, ha d'ésser mantingut per damunt de les passions nacionals i polítiques.

«3. Els membres dels Pen Clubs esmerçaran sempre la influència que pugui derivar de llur persona i de llurs escrits en favor de la comprensió i del respecte mutu dels pobles.»

Periodisme i literatura

«El periodisme, que em sembla perillós per a un escriptor que comença, pot ésser profitós a escriptors ja formats. Gràcies al quotidià, Lemaitre, Barrès, Mauriac, Monttherlant i molts altres s'han revelat pamfletaris nats, fogosos, independents, punidors; es serveixen del diari tant com el diari es serveix d'ells i juguen igualats. Han sortit de llur meditació perquè havien de parlar, de cridar; però són influents en la mesura en què han començat per ésser silenciosos, en què s'han sotmès a no escriure sobre tots els temes, amb facilitat.

«Ocorre que hom debuta en el periodisme pel reportatge: vet aquí un infern admirable; la premsa d'informació és un immens bras que devora tota substància; només els que rellegeixen reportatges saben el talent que s'hi perd; sóc d'un jurat de novel·la: són cada any tres-cents manuscrits estúpids, dels quals resta un record horros; formo part igualment d'un jurat de reportatge: gairebé cap dels llibres que m'arriben no és insignificant; molts m'apassionen. I amb tot, heu-los ací tots oblidats en l'espai d'un mati: car el reportatge no val sinó per la rapidesa i és aquesta velocitat mateix el que el mata; un producte lliurat a correcció no pot ésser sinó un producte brut; i la literatura no és sinó elaboració, tria, refús; la literatura no resisteix al temps sinó per l'estil, és a dir per una transformació més o menys lenta de la vida en imatges, en ritmes, en paraules. Sense el seu ritme, únic, *La bèstia humana* i el seu amàs d'anotacions naturalistes no seria més que un reportatge sobre els camins de ferro, i *Manon Lescaut* una enquesta sobre les timbes i les bagasses, o sobre aquest tema de moda en 1723: *Les prostitutes han d'anar a presidir?*

«En resum, un aprenent periodista ha d'ésser apressat, imprudent, àvid; un aprenent escriptor ha d'ésser desconfiat i frugal. No és fàcil d'unir aquests contraris.» (D'un article de Paul Morand publicat a *Paris-soir*.)

Fecunditat

Hom creia que Edgar Wallace era el més fecund dels novel·listes anglesos contemporanis, ja que ha deixat més de dos-cents volums. Però sembla que J. S. Fletcher, que encara viu, encara n'és més, ja que al British Museum figuren dos-cents trenta-tres llibres d'aquest autor, i ni ell mateix ha pogut precisar quants n'ha escrit.

«Tot el que puc dir — ha respost — és que n'he d'haver publicat força, ja que fa una colla d'anys que escric setze hores diàries.

La celebritat d'aquest autor de novel·les policiaques comença amb una anècdota.

Quan el president Wilson estava malalt, demanà alguna cosa per llegir i li portaren un llibre de Fletcher, *L'assassí del Temple del Mig*.

«Llegiu-ne només un parell de capítols cada dia — digué el metge.

Però Wilson se'n llegí d'una tirada i els diaris citaren aquest fet com una prova de la milloria de la salut presidencial. Això bastà perquè es venguessin cinquanta mil exemplars de la novel·la en quinze dies.

Exit en a mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

VISTOS DES DE FORA

Rodríguez a Barcelona i Tarragona

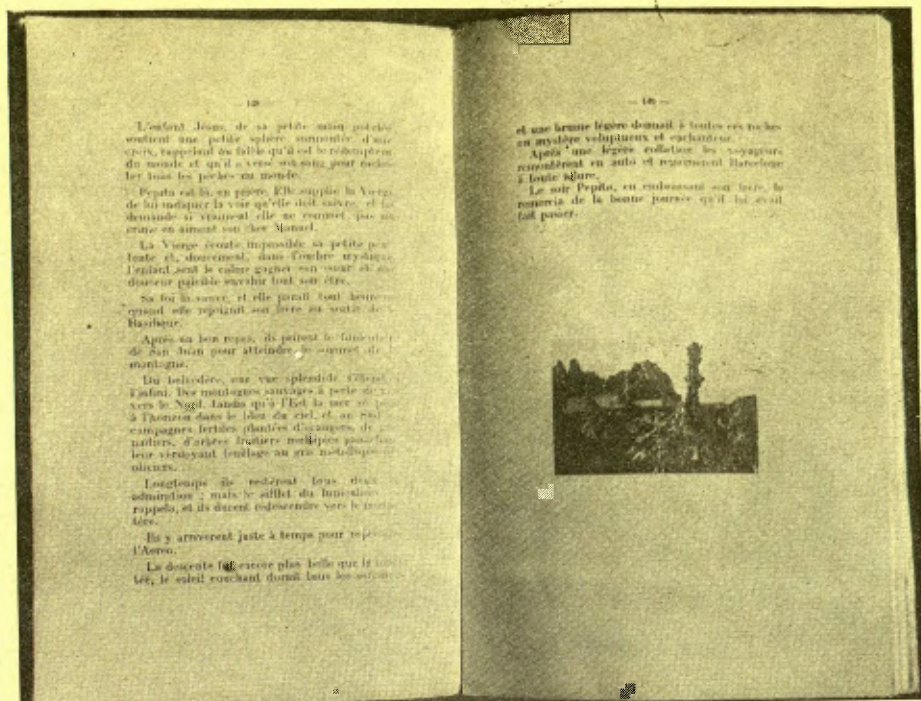
Qui és aquest Rodríguez?

Convé puntualitzar... Diu que a Madrid hi havia un sabater, anomenat Castelar de cognom, el qual, sempre que l'orador Castelar pronunciava un discurs, anava a les redaccions dels diaris per a fer constar que l'autor del discurs era l'orador i no ell, el sabater... Per tant, convé puntualitzar qui és aquest Rodríguez...

Fa poc de temps s'ha publicat a Bayona (França) un llibre del qual gairebé no han

Cristòfol Colomb, el braç allargat cap a la mar, ens recorda que allà, ben lluny, passats els Oceans, les florents colònies espanyoles són l'obra de les grans descobertes d'aquest poble que no s'assacia de coses inconegudes i conquestes glorioses. Bravo, senyor Magnan!

Un divendres, Pepita i Carmen anaren a veure la Catedral. «Esperaren el guia en un claustre tot verdós i embaumat de flors, al centre del qual hi havia unes superbes

El llibre, obert per on parla de Montserrat

parlat els periòdics, almenys els periòdics que més corren fora de França. És un llibre que té una mica de novel·la i una mica de llibre de viatges. La presentació, per exemple, és de llibre de viatges, amb magnífic paper satinat, amb moltes fotografies, amb reproduccions policromes de quadros famosos. En canvi, la disposició diària interna, amb argument i tot, és de novel·la.

Es tracta d'una família establerta a Madrid, que té un negoci d'automòbils i que té així mateix tres fills, cosa que, evidentment, ja no és cap negoci. Els tres fills s'anomenen Carmen, Pepita i Rodríguez. I Rodríguez és el títol del llibre que ha escrit M. Th. Magnan. Per cert que l'autor empra això de Rodríguez com si es tractés d'un nom de fonts. La qual cosa no té res d'estrany si es compara amb el fet que els germans de vegades es parlen entre ells d'usted...

La novel·la, perfectament blanca, rosa o blava — que els tres colors poden aplicar-se — es redueix a exposar els casaments dels tres germans i uns quants viatges per Espanya. Encara que sembli mentida, l'autor no descriu cap cursa de bous; en canvi, Pepita i Rodríguez no se'n saben estar de visitar Barcelona durant l'Exposició Internacional...

Rodríguez va tenir-hi una instal·lació d'automòbils, que Pepita va agenciar, el dia inaugural, amb flors comprades a la Rambla. «La visita real va constituir per a Pepita una gran emoció — diu l'autor, que no és precisament cap revolucionari —. Sa Majestat va muntar a un torpedó i va declarar que estava molt satisfet dels perfeccionaments aplicats al nous models. En anar-se'n, Sa Majestat va invitar Rodríguez que li reservés el torpedó...» Bé. Però cal escatir un punt: es va recordar a Sa Majestat d'acò? I cas de recordar-se'n, va pagar l'automòbil?

Aquell mateix dia, els dos germans visitaren l'Exposició, admiraren les il·luminacions i es varen distreure al parc d'atraccions.

L'endemà anaren al port, perquè Alfons XIII passava revista als vaixells de guerra. «Els marinerets francesos, ben estilitats, graciosos en els seus uniformes impecables, formats damunt del pont, enquadrats per la tremolor dels pavellons que flotaven al vent, oferien un conjunt perfecte». Diu l'autor... El qual es limita a esmentar les altres representacions marítimes, sense fer més excepció que aquesta: «Els anglesos, molt ambiciosos, havien tramés un cuirassat tan important, que el seu tonatge no li permetia entrar dins del port; calgué deixar-lo ancorat al defora». Després, els dos germans restaren al moll. «Els nostres dos viatgers, asseguts a la barana, no es cansaven d'admirar aquesta ciutat dels set turons que banyen llur base dins el blau mediterrani. — Montjuïc, amb mil construccions blanques, retallant-se sobre el verd dels jardins encisers i coronat per la sumptuosa cúpula del nou palau d'exposicions. — Allà baix, el Tibidabo, enfosquit pel seu bosc de pins. — La vella ciutat, amb el campanar i les torres de la Catedral. — I dominant el port, damunt de la seva esvelta columna,

oques que nedaven en un safareig, les nítides aigües del qual llançaven reflexos al sol. Sembla que fa temps aquestes oques salvaren la ciutat, com les oques del Capitoli en l'antiga Roma. — Segui el que sigui, aquests blancs volatils, de plomes moludes, causaven una agraçada impressió als viatgers i acudien, molt familiarment, amb cloqueigs de satisfacció, a menjar-se el pa que els donaven a la mà...» Després, les dues germanes entraven a la Catedral, avinentesa que aprofita el senyor Magnan per a parlar de l'Ordre del Tusó d'Or i per a lloar el temple, «ce chef-d'œuvre plateresque».

Un altre dia, Pepita i Rodríguez anaren a Montserrat, i la noia exclamava: «Quanta bellesa! Mira, Rodríguez, aquella roca que sembla a punt de caure! I aquell arbre! Com pot créixer allà, sense terra, desabrigat, somogut per la més petita ventada? I aquelles columnes que s'aixequen grandiosament entre uns arbres verds? Quina harmonia en la natura, quin esclat en els colors! Mai no he vist una cosa semblant...»

Una altra visita a l'Exposició Internacional. El Poble Espanyol... El Palau Nacional...

Per fi, Pepita, Rodríguez i el promès d'aquella, Manuel, sortiren de Barcelona cap a la Ciutat de València. Anaven en automòbil. El camí, ben asfaltat, permetia la rapidesa. A migdia es varen detenir a Tarragona.

«Aquesta ciutat és un petit paradís: l'arquitecte hi troba una vella ciutat fortificada, amb muralles romanes, les gegantines pedres de les quals han resistit els atacs de molts segles. — La Catedral romànica hi regna com mestressa i senyora, bella i rica de precioses escultures com totes les seves germanes d'Espanya. — Museus arqueològics; i, a pocs quilòmetres, una ciutat romana, descoberta fa menys d'un segle i reconstruïda d'una falsió perfecta. — El turista hi troba jardins deliciosos amb grans palmers ombrívols i tots perfumats de roses. — El poeta somia a la vora de la Mediterrània blava, gaudint damunt una roca de granit rosadenc. — El navegant pot refugiar-se en el port més pintoresc de la costa, protegit de les més aspres tempestes. — Els cartòxans hi fabriquen *leur Tarragone* en la calma i el repòs místics. — L'horticultor s'enriqueix amb el producte de les seves oliveres, dels seus tarongers, dels seus ametllers, dels seus magraners de fruits estranys, dels seus presseguers de préssecs saborosos, de les seves hortallisses i sobretot de les seves carxofes, de les quals fa un conreu intensiu. — A l'estiu, els infants de les ciutats massa càlides d'Espanya hi arriben en un compacte núvol, com a petites llagostes, per a pendre el bany en la platja clement, que no ofereix cap perill a llurs jocs joiosos...»

I això és el que M. Th. Magnan diu, poc més o menys, de Barcelona i de Tarragona. Encara que no es tracta de coses massa interessants, des de cap punt d'albir, convenia reportar-les a tall de curiositat i per tal com no seran massa els lectors catalans que les hagin llegit ja en la novel·la esmentada.

ALMELA I VIVES

SASTRERIA
F. VEHLIS VIDAL

7, Plaça Universitat, 7

Rebudes noves col·leccions de PRIMAVERA I ESTIU
Dibuixos nous - Colors clars gran moda

RICINO GOLOSO DELICIOSO
PURGANTE

OBRA NOVA DE GRAN
ACTUALITAT

LA CRISI D'UNA
CIVILITZACIÓ

per JOSEP M. TALLADA

Preu: 3 pessetes

Administració i venda:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Reparació de Plomes
Estilogràfiques

de totes les marques a preu molt reduït

Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10

Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Proper diumenge, 11 d'abril

Excursió a Olesa en autocar
per assistir a la tradicional
representació de la Passió

Preu: 12 ptes., localitat compresa

Sol·liciteu opuscles explicatius

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Manuel Capdevila

A les Galeries Syra aquest pintor ha deixat exposat un conjunt de teles que el presenten com un d'aquells artistes dels quals es pot dir, per a resumir, que són coloristes.

En el cas particular de Capdevila, aquesta virtut és doblement meritoria si es té en compte la seva edat. I diem això perquè creiem que aconseguir un interessant mitjà d'expressió gràcies al color, és un dels darrers addiments que generalment es sumen al desenvolupament de la carrera.

Sense cap mena de por es pot confessar que Capdevila ha abastat aquest ideal trencant totes les rutines i que la seva formació va molt avançada en aquest sentit, mentre en els altres es debat al compàs cronològic. Es dels que pinta aportant intenses dosis de valors pictòrics en el que tenen d'estructural cromàticament i molt sovint depassa els eters resultats d'aquesta classe de pintura com a resultat de realitzar la personalitat del model amb un color que determina més que res la seva retina tremolosa.

No seria gens exagerat de dir que les obres que ha exposat són per sobre de tot subtils demostracions d'aquella dita segons la qual amb el color sol es poden fer quadros. Això admet reserves. Una d'elles pot ésser el que hem experimentat, o sigui que molt sovint la pintura degenera o bé en un enfarinament. I és que Capdevila, sensible en l'aplicació de la matèria, no compta prou amb altres instruments pictòrics.

Bona prova en són les teles números 10 i 11. Són un parell d'obres que porten el signe de la decisió quan es refereixen a la seva vida colorística. No cal cercar-hi una precisió que per estar supeditada a la seva manera personal de veure el camp de la pintura, no figura en aquest programa artístic. Capdevila deu poder creure de bona fe que amb això sol es triomfa. Deu poder recolzar la seva opinió en algun precedent històric que es pot trobar en el palmars dels campions de l'art.

La teoria no deixa d'ésser bona per començar i de fet pot ésser el gran escull que pot trobar a la seva vida. Perquè si a vint-i-dos anys, Capdevila posseeix una prou traça per a engrisar els ulls i en moltes estones l'esperit, només li mancava una altra passa que li proporcionés les virtuts restants per quedar convertit en un autèntic pintor.

Exposa la facultat de color amb extraordinària simplicitat. Per exemple, l'obra número 5, *Paret de suburbi*. És una rara exaltació de retina. La paret, que figura com l'element primordial, és en el seu principi un miserable model. Però ve el blau del cel i la magnífica constel·lació cromàtica i hom veu que la paret és un argument que raja sense parar emotivitats intenses i suggestions d'inefabilitat.

El mareig d'aquesta lleu fantasia, més d'ocul que les altres, adquireix proporcions d'envergadura quan l'autor abandona els endoliments i s'inclina a les juxtaposicions valentes. La tela número 4 n'és un perfecte exponent. Pren aparences d'alguna cosa torçada, executada amb un impuls delirant de passar per damunt de la lògica del color.

Si algun dia haguéssim de proclamar que ha arribat a posseir les qualitats pictòriques que ara no ensenya, a causa de l'edat potser, molt fàcil que fos l'hora de convenir que en el nostre món de les arts havia sorgit un veritable mestre.

Josep Obiols

Josep Obiols és una d'aquelles grans persones a les quals l'època primoriverista va donar un notable impuls. Obiols, en aquelles anyades, hi va entrar amb una força immensa. Era un dels grans representants de l'època. Ja era a Sarrià. De casa seva en sortien els dibuixos per a *El Borinot*, els cartells de la Protectora, les portades per als llibres que la cultura catalana anava confeccionant a marxes forçades. Obiols prengué un caràcter vivíssim de catalanitat artística que en tot moment aconseguí l'entusiasme del poble.

En canviar les coses i en apoderar-se de tot plegat la grapa de la depressió, Obiols, com tots els grans convençuts, es tancà una

mica més a casa. Viu a Sarrià. No surten els dibuixos per a *El Borinot* perquè aquell s'esllanguí a còpia de males mirades. Tampoc fa cartells per a la Protectora perquè aquesta ja ha complert un tros de tasca i perquè molts dels d'avui no saben ben bé de què es tracta. Als llibres ja no hi fa tant, perquè la gent, generalment, s'ocupa més aviat de llegir altra literatura que no necessita dibuixos.

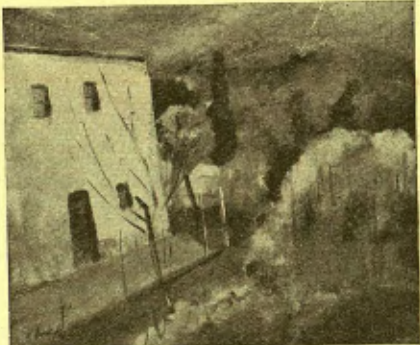
Obiols, però, està al seu lloc. Això, normalment, vol dir que és el de sempre. Si

Josep Obiols — Figura

altra cosa no ho digués, n'hi hauria prou amb la seva exposició de la Sala Parés.

Es el pintor senyorívol dels temes amables, del repòs moral. La pintura més amada de quietud espiritual que es produeix a Catalunya, la que comenta amb més exactitud l'amabilitat de les intimitats dels nostres voltants, és la que practica Obiols des del seu feu de Sarrià, mentre aquí baix la gent s'esbatussa i fa els possibles perquè

M. Capdevila — Paisatge gris

Obiols hagi de tornar a treballar per algun *Borinot*, perquè hom s'hagi d'adonar de nou de la missió de la Protectora i perquè reneixi la febre del llibre català.

La pintura d'Obiols no és la més indicada per a promoure un gran corrent popular d'administració. Aparelladament amb la seva força de captació, té la quietud dels seus models.

Obiols en un país d'altíssima cultura obtindria el seu interès que aquí ha de manifestar-se com si diguéssim entre família. Aquesta posició ens fa més admirable la seva obra perquè reconeixem que si estigués disposat a claudicar, podria ascendir popularment d'una manera considerable.

El fet de no voler-hi passar és un detall que retrata a bastament Josep Obiols i ens el presenta com una d'aquelles figures que honoren un país.

Mentrestant, l'obra pictòrica de l'expositor del carrer de Petritxol aguantava fermament la seva importància. Completa d'esperit, tendra en el seu punt just, amb totes les característiques de la cosa definida per un criteri amplíssim, és un dels pocs esdeveniments que ens posen a la memòria, pel grapat de coses que significa, les possibilitats nacionals catalanes que tant han de re-
fiar-se de l'existència de personalitats conspícues com ho és la de Josep Obiols.

ENRIC F. GUAL

Una Fira del Dibuix abans del temps

Tal mes com el d'abril, es celebra a Barcelona la Fira del Dibuix. Iniciada fa pocs anys, ja ha arrelat. Si més no, serveix per a posar més en contacte l'art amb el poble. D'aquest contacte, és evident que aquest en treu un profit espiritual i els artistes i dibuixants que hi concorren, un profit material, petit o gros. El més important de tot, però, és que tothom hi marxa d'acord. El dibuixant trameta els dibuixos a la galeria envers la qual sent més simpatia o li fa més bons tractes; aquesta té cura de muntar un *stand*, i allí exhibeix els dibuixos que hi han portat els artistes, els quals són venuts a un preu determinat prèviament per les dues parts, mitjançant una comissió, tractada també amb anterioritat, la qual cobra la galeria per a vendre'ls.

Es el mateix tracte, si fa no fa, que el que es sol fer en les exposicions, però dut i manipulat al mig del carrer.

No hi ha ni hi pot haver engany. L'únic que pot succeir és que alguns artistes vinguin menys dibuixos que uns altres. Però sobre això l'artista no hi té res a dir, ja que depèn de les preferències o dels gustos del públic, i aquest és sobirà.

Així fins ara. Però aquest any, en vigílies de la Fira del Dibuix, el comitè organitzador de la qual ja ha estat nomenat i els treballs d'organització preliminar potser ja estan embastats, se n'ha inaugurat una altra a la quietat, i en un lloc tancat, la qual, a hores d'ara, ja fa uns quinze dies que funciona i on s'han venut dibuixos de tots els dibuixants, més o menys coneguts i apreciats del país, a uns preus que constitueixen un crim, i, per acabar-ho d'adobar, d'amagat de llurs autors.

El que escriu aquestes ratlles ho ha sabut per pura casualitat i gràcies a un amic seu. També ha sabut que un grup d'artistes va acudir als marxants al·ludits a reclamar, i hom va dir-los que havent comprat llurs originals a un tercer, no tenien dret o reclamar res.

Val la pena de parlar una mica sobre aquest cas.

A la Plaça Macià hi ha un local on es venen llibres i de tant en tant s'exhibeixen dibuixos. En aquest local es celebra ara una *Quinzena de la Caricatura* gairebé clandestina perquè, tenint en compte el que explicarem més avall, a penes ha estat anunciada. Aquesta *Quinzena* no és sinó la venda d'una considerable quantitat de dibuixos que provenen de les carpetes de *L'Esquella* i de *La Campana*.

L'hereu d'aquests dos setmanaris es va vendre, a un preu de fam, els originals dels dibuixants catalans que han passat per ells. Al local de l'antiga Plaça Reial, aquests originals són venuts a 1'50 pessetes, 2, 4, 6, 8, etc. N'hi ha de Moliné, Pellicer, Noll, Apa, Ynglada... en fi, de tots els dibuixants que, amb els anys, passaren per aquells setmanaris, i que, a més a més d'haver cobrat els originals a preus irròris, ara es troben que hom se'ls els ven i que no tenen dret a cobrar-ne ni cinc cèntims.

Com que el propietari d'aquesta galeria va comprar-los — per molt pocs diners — al propietari que era de *L'Esquella* i de *La Campana* — en uns moments, però, que potser ja no ho era —, resulta que, segons diu aquell, els artistes no hi tenen cap dret i que s'han de resignar a contractar que hom negociï amb llurs dibuixos sense poder-ne treure cap mena de profit.

Ja estava segur, el que es va vendre els dibuixos, que eren seus? Eren pagats per quedar-se'ls o només se n'havia pagat el dret de reproducció i els originals seguien pertanyent als autors? Perquè, essent així, aquests tenen dret a una participació material en totes les operacions d'ordre comercial que s'hi facin.

D'altra banda, aquesta fira clandestina, de retop, perjudica i rebaixa la categoria de la de debò. Si ara hom troba dibuixos, si fa no fa semblants als de la Fira del Dibuix, a sis rals, com pot ésser que hom despengui vint-i-cinc pessetes després per un dibuix semblant? I per damunt de tot, hi ha la vergonya dels preus, els quals constitueixen una presa de pèl. Cal que tothom ho sàpiga, per vergonya dels que han organitzat aquesta mena d'encants del dibuix.

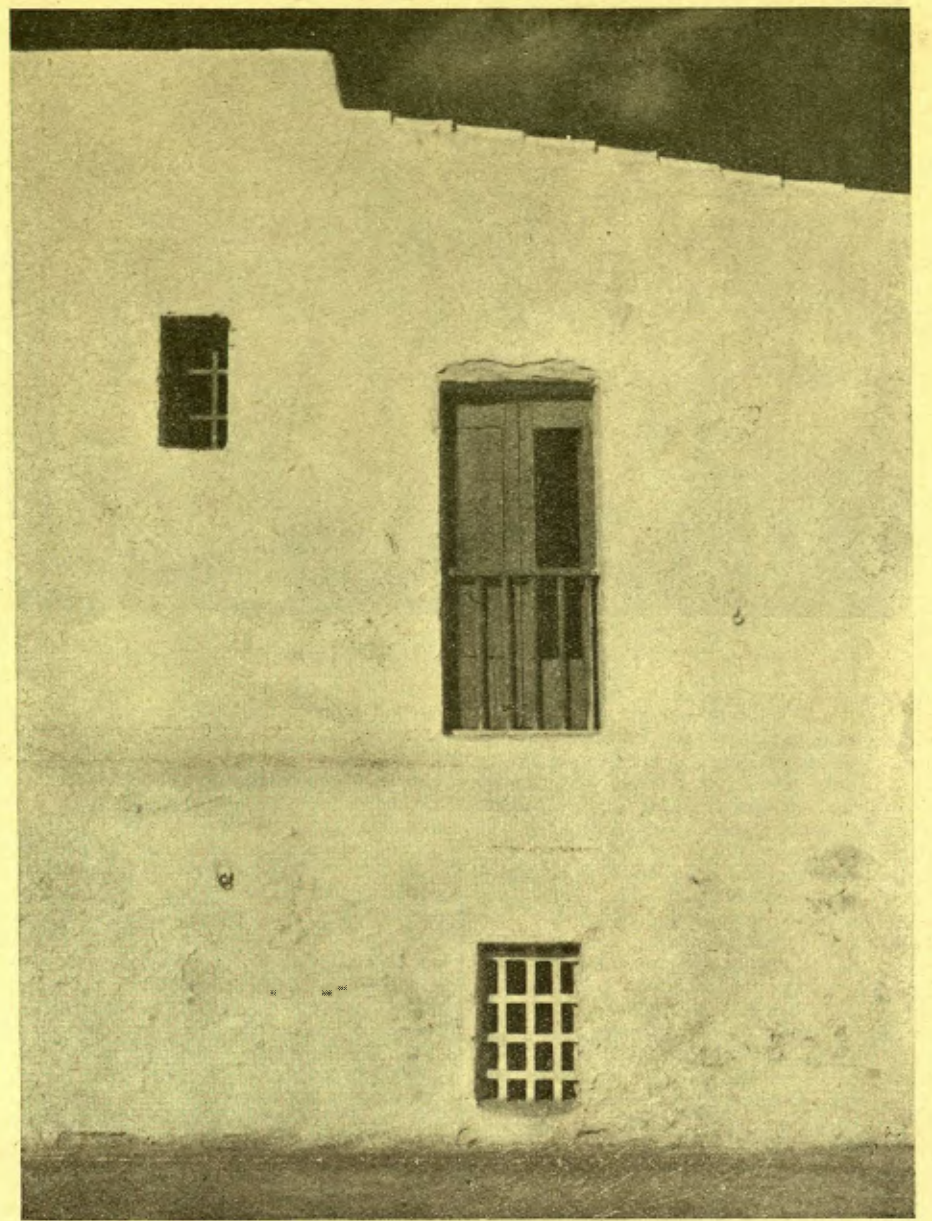
JAUME PASSARELL

Blanc i negre

Ja fa molts anys, no sé quants exactament — devia ésser pels volts del 1900 — el *Mercure de France* feia una enquesta sobre la il·lustració d'obres literàries mitjançant la fotografia. Els parers no eren gaire afalagadors, i tenien raó. Recordo haver vist, entre altres, un llibre de Colette i Willy — junts encara — il·lustrat amb fotografies, i no quedava pas gaire bonic. Actualment, es publiquen novel·les que han estat objecte d'adaptació cinematogràfica amb il·lustra-

aquesta opinió no compta. Per a molts fotògrafs (i això ja és més greu), la foto d'art és precisament el recurs als trucs i procediments més antifotogràfics, més desnaturalitzadors de la fotografia.

Doncs bé, tot això hauria d'haver passat per a no tornar més. Tot el que sigui deturpar la fotografia per a donar-li un caràcter acostat a la pintura, al dibuix al carbó o al pastell, i altres entreteniments per l'estil no encara desterrats entre certs fotògrafs, és,

Casa d'Eivissa, per Mario de Bucovich

cions tretes del film, i tampoc queden gens bé.

Avanço dues afirmacions: primera, més val, pel meu gust, que les novel·les no s'il·lustrin; segona, els llibres que ha d'il·lustrar la fotografia, més val que no siguin d'imaginació. Deixem estar el primer punt, que no fa al cas, i diguem pel que fa al segon que la fotografia és massa concreta, massa precisa. N'és tant, que traïx l'autor i el lector.

Voldria dir això que cal reservar aquest art a finalitats purament documentals, és a dir, dar-li un emserç en el qual l'art entra en una part mínima, quan hi entra? No; amb la fotografia és possible de fer art, i la majoria de volums que anualment es publiquen en diferents països, reproduint el que els ha semblat el millor de la producció fotogràfica de l'any, en contenen demostracions indubtables.

Però cal entendre's sobre la dita fotografia d'art. Per als lectors de la *Crònica* madrilenya, la fotografia d'art és un *deshabillé* de Manassé i altres produccions semblants que als quioscos venen amb faixa (però

senzillament, fer trampa. I encara si amb això s'aconseguissin resultats superiors, o tan sols comparables, a la fotografia honrada!

Perquè, en definitiva, és aquesta, l'honradesa, la millor qualitat del fotògraf. L'honradesa i la simplicitat. Aquella simplicitat que troba en la dita de Racine: «L'art és fer alguna cosa de res», un antecedent de prestigi.

L'art fotogràfic és, també, fer alguna cosa de res, com la fotografia que acompanya aquestes ratlles, procedent d'una col·lecció de bells indrets de Catalunya i Balears darrerament formada per Mario de Bucovich.

Res menys espectacular que aqueixes cases humils d'Eivissa; res més simple que la fotografia en blanc i negre, demostrant que amb aquests dos tons ja n'hi ha prou i no cal recórrer al *flou*, al *bromoil*, a la recerca de temes complicats. Tot això sols serveix per a entabanar babaus, però no cal per a fer fotografies de qualitat.

Amb blanc i negre n'hi ha prou... i saber-se'n servir.

J. C.

La ciutat de la reina de Saba

El darrer Premi Goncourt donava un gran renom a André Malraux i els revelava al públic que encara no coneixia *Les conquérants* i *La condition humaine*. Demés de la carrera literària, però, Malraux té en el seu haver una carrera arqueològica menys coneguda, a parlar de la qual invita la notícia, publicada pels diaris, que el novel·lista explorador ha descobert les ruïnes de la capital de Saba.

En 1924, el ministeri de les Colònies encarrega a Malraux una missió a la Indoxina. Es dedica a l'estudi del petit temple de Banteai-Srei, prop d'Angkor, un dels monuments khmers més ricament esculpits. Però els seus mètodes de treball estan en desacord amb els de l'Escola francesa d'Extrem Orient i ha d'anar-se'n. Una novel·la seva, *La Voie royale*, està inspirada en aquesta aventura.

Fa ja cent anys, l'anglès Ch. Masson havia assenyalat la presència a Hadda (Afghanistan) d'un lloc ric en temples ornats d'escultures d'estuc. En 1923, Foucher i Godard hi exhumaven importants exemplars d'escultura greco-búdica. En 1926-28, Barthoux hi descobria nombroses figures que són avui al museu de Kabul i al Guimet. Hackin, en la *Revue asiatique*, emparentava, per llur aspecte, algunes d'aquestes figures amb l'escultura romànica i gòtica europea. En 1930, Malraux explorava la regió, i l'any següent exposava a París unes escultures d'estuc, trobades per ell a Tash Gurgan dels Pamirs (Turquestan xinès), i donava el nom de greco-búdica a l'art del qual havien sortit. El lloc d'origen d'aquests exemplars — on convergeixen les fronteres de l'Afghanistan, Índia anglesa, Xina i U. R. S. S. — conduïa Coomaraswamy i Strzygowsky a l'establiment d'unes interessants teories científiques.

Quatre o cinc anys enrera, comencen a aparèixer a Europa i Amèrica antiguitats

que hom diu procedents de troballes sortoses i excavacions clandestines realitzades al sud d'Aràbia. Aquestes antiguitats pertanyen a l'art himiarita (el reialme himiarita, darrer vestigi del de Saba, arruïnada abans de l'Era cristiana pels perses, i, ja en la nostra Èra, pels abissinis, acabà de desaparèixer quan la fundació de l'Islam). En 1931, el museu de la Universitat de Filadèlfia adquiria una col·lecció d'objectes himiarites, estudiada per Léon Legrain en l'article *Au pays de la reine de Saba* publicat en la *Gazette des Beaux-Arts* (febrer de 1934).

Les agències periodístiques publicaven, amb data 9 del corrent a Djibuti: «André Malraux, lloretjat del Premi Goncourt, que havia marxat a Abissínia amb l'aviador Corniglion, a bord d'un avió pilotat per aquest darrer, per tal de fer una prospecció aèria dels territoris del Yemen, ha tramès un telegrama al ministeri de l'Aire, anunciant que acabava de descobrir els vestigis de Saba, els quals es trobarien prop de la costa del golf d'Aràbia. Aquesta ciutat, que fou la Mariaba dels grecs i la capital d'un Estat de Saba (la reina del qual, segons les tradicions àrabs, era Bal-kis), seria avui recoberta enterament de sorra. Les fotografies aèries haurien permès de determinar el traçat de la capital i de retrobar-hi els vestigis molt ben conservats de vint torres i temples. L'escriptor arqueològic procedeix actualment a excavacions sobre aquest emplaçament que inspirà a Veronès un dels seus millors quadros.»

Ja fa algun temps, uns exploradors anglesos havien recollit la veu de l'existència d'aquestes ruïnes, però la cosa fou acollida amb escepticisme. Si Malraux no s'ha enganyat, la seva descoberta portaria la revelació d'una civilització desconeguda.

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen espòntament nervios.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i fet el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que venen treballant excessius, tant físics com morals, o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls novament i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigint-se a tramont 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sàkaterg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties

MUSICA I RADIO

Els discos i el Jazz

Les darreres actuacions d'una orquestra de jazz francesa en un dels cinemes de la nostra ciutat, ens ha portat el record enyorat d'aquells enregistraments, que semblen haver-se esgotat per ara, d'una música subtil i banal, potser d'autors com Silva, Brown o Henderson, que en mans de Jack

són possibles fantasies de mal gust. D'altra part, el disc sempre va obligar les orquestres a moure's amb els mitjans que els són propis, és a dir, només compten amb la música sense atendre la part espectacular, que en moltes ocasions fa fer ximpleries que així s'estalvien. Indubtablement, s'ha

Roland Dorsay i els seus «cadets»

Hylton o Paul Whiteman, i fins i tot de la mateixa orquestra Ambrose, havien creat un gènere que es va desenrotllar després en la majoria dels films arrevistats americans i que ara amb la prodigalitat de la música vienesa ha estat gairebé arconat.

Aquells famosos jazz simfonics han tingut ben poca durada i per diverses circumstàncies confirmen la poca vida que tenen sempre les coses de música frívola. Un dels més famosos, l'abans esmentat de Jack Hylton, va deixar la Companyia del Gramòfon per a crear una edició pròpia de discos, i el resultat ha estat tan lamentable per a ell com per a l'editor, que va perdre un dels millors elements. Ha vingut després la dèria del jazz hot, gènere difícil i que només poden conrear conjunts molt treballats, puix exigeix una perfecció en l'instrumentista que arriba al virtuosisme.

La música de jazz pot tenir auditoris escollits als quals són comprensibles els refinaments de la trompeta d'Ambrose o l'apamable sincopat de l'orquestra Duke Ellington. El que no és possible és que això arribi al gran públic si no és amb els discos, però no amb les nombroses orquestres que es prodiguen en les sales de ball i musicals, que no poden tenir aquelles característiques indispensables de perfecció individual i de conjunt, i que sinó fan una paròdia lamentable de les altres agrupacions. Molt millor fóra adaptar-se a les característiques de l'anomenat jazz simfònic, l'actuació del qual és sempre a base dels efectes de conjunt i menyspreant la iniciativa individual.

Els discos, no tenint limitació quant a auditori, permeten dedicar edicions a tots els gèneres del jazz. S'havia anat creant, però, un tipus d'audició sempre perfecta i sobre tot emmollida dintre d'un determinat ritme de ballable, i amb aquesta limitació no

Wagner i l'equitació

Un cert Anton Mayer que malgrat el seu nom no té res a veure amb el nostre redactor musical, acaba de publicar una *Història de la Música* que està mereixent actualment les ironies de tota la premsa. Una revista de musicologia en reproduïx, en el seu darrer número, aquesta frase capital sobre *La Walkiria* de Wagner:

«Es sorprenent com Wagner en la seva famosa cavalcada de les Walkiries ha realitzat la idea platònica (!) del galop amb una facultat extraordinària que convencerà immediatament tot aficionat a l'hípica, malgrat el fet conegut que Wagner no tingué mai aficions pronunciades pels cavalls.»

Estem plenament d'acord amb la *Gazette Musicale Suisse*, a la qual devem aquesta notícia extraordinària, a creure que la primera edició d'aquesta obra, d'un valor humorístic extraordinari, serà ben aviat exhaurida.

AL CIRC

—Ajuda'm, home, a ficar la boa a la caixa!

(Ric et Rac, París)

NOTES DE RADIO

Concurs de "speakers"

La ràdio nacional alemanya ha obert un concurs de *speakers*, en el qual poden prendre part tots els alemanys d'ambdós sexes.

Perquè es vegi la importància que es vol donar a aquest concurs, diguem que està dotat d'un premi de 2,000 marcs, quatre de 3,150 marcs en total i 3,000 mencions honorífiques.

Les proves del concurs consistiran en el desenrotllament d'alguns temes per part dels concurrents.

Com a principis, els organitzadors senten aquests tres punts prou demostratius de l'esperit que els dirigents del govern hitleria volen infondre per tots els mitjans al poble alemany:

1. El *speaker* ha de servir la idea nacional-socialista, i per això haurà de fer un reportatge d'una manifestació política de les seccions d'assalt o dels afiliats al front del treball.

2. El *speaker* ha d'ésser un alemany lligat a la terra alemanya, i per això haurà de fer un reportatge sobre els paisatges nacionals, la vida i els costums dels camperols.

3. El *speaker* ha d'ésser un home modern, i per això haurà de fer un reportatge esportiu o descriure una manifestació constructiva de la tècnica moderna.

Filigranes

Un cert nombre de diaris italians fan campanya contra l'E.I.A.R., la societat radiofònica italiana. *La Stampa*, *Il Lavoro fascista* i altres l'ataquen durament. Diuen que és una societat capitalista, que només mira a fer beneficis i repartir dividends; li reprotxen la banalitat dels programes, la rutina en les emissions i una certa tibor en la defensa del règim feixista. En un altre aspecte, l'acusen de propagandes interessades en favor de la venda d'aparells dels quals té el monopoli.

Però el curiós és que els diaris que més ataquen l'E.I.A.R. en són amics, i algun d'ells és amic també de la Fiat, societat estretament lligada a l'E.I.A.R.

Hom diu que l'E.I.A.R. busca que la comprí l'Estat. I a aquest fi els diaris que li són addictes critiquen la seva gestió i fan propaganda en favor de la nacionalització completa de la ràdio.

Maquiavel no és pas mort.

De primera necessitat

El tribunal d'apel·lació de Francfort ha emés una sentència que serà apreciada per tots els radioients.

Segons aquesta sentència, els aparells de T.S.F. no poden ésser embargats, igual que el lliç i els instruments de la professió del deutor.

En els considerands, el jutge declara que els aparells receptors de ràdio són de primera necessitat a tot alemany, car la radio-difusió ha esdevingut un instrument d'educació i de formació dels ciutadans, segons el motlle nazi, és clar.

J. G.

La vida musical a Barcelona

Mercè Plantada acaba d'arribar de París. Sota el patronatge de l'ambaixador d'Espanya, l'actual ministre d'Instrucció Pública, Salvador de Madariaga, hi ha donat un concert dedicat exclusivament a obres espanyoles. Un segle de música espanyola, de Chapí fins a Falla, ha passat davant

Mercè Plantada

d'un selecte públic parisenc. El compositor Joaquim Nin hi col·laborà amb l'audició completa dels seus *Deu Nadals espanyols*. La segona part del concert comprendé exclusivament compositors catalans: Albió, Mompou, Lamote de Grignon, Samper, Morera. Pocs concerts han obtingut aquests darrers temps un èxit tan esclatant, tan unànime, segons podem jutjar per les nombroses crítiques que hem trobat en els diaris parisencs.

Tot just retornada a casa nostra se'ns ha presentat amb un programa extens i exclusivament executat per ella en el darrer concert de l'Associació Obrera. El que atreia més la nostra atenció del programa era certament el cicle de cançons de Mussorgski, la famosa *Cambra dels nens*. Mussorgski, en compondre-les l'any 1874, realitza, anticipant-lo de gairebé mig segle, un estil de composició que en la seva època era absolutament inoït i revolucionari. En aquest cicle, Mussorgski descobreix la força impressionant, que avui anomenem «impressionista», dels sons isolats, independents de tot moviment harmònic que es basi sobre modulacions romàntiques. I alhora inventa un estil totalment nou de la melodia cantada,

l'estil realista i expressiu, basat sobre l'entonació de la llengua parlada i sobre les arrels originals del folk-lore rus.

Amb aquesta evolució estilística, Mussorgski abandona el món dels somnis lírics i de les confessions per a revelar-nos les grans i petites realitats de la vida quotidiana. Aquest realisme dramàtic, com el podríem designar, fou reprès molt més tard pels creadors de l'òpera contemporània. Mussorgski, com hem dit, l'anticipà i l'aplicà, heus ací el miracle més gran, a l'estreta forma del lied.

Aquestes cançons cíclics, com la *Cambra dels nens*, contenen totes les tragèdies de la vida infantil, les joies i els dolors, les il·lusions i les desil·lusions. Mercè Plantada fou la intèrpret meravellosa d'aquestes preocupacions infantils, sublimades per la inspiració genial del gran compositor rus. La Plantada, dotada d'un veritable talent representatiu, d'una expressivitat flexible i corpenedora, donant amb una perfecta pronunciació del text la darrera perfecció a la seva execució, troba en la música d'aquest estil la seva veritable vocació. Les cançons de Schubert no corresponen tant al seu talent, més dramàtic que líric. Però per altra banda disposa amb tota perfecció del do creador i suggestiu que exigeixen els diversos fragments de *Faust*, compostos per Wagner, que interpretà. Els dos *granaders* de Heine — aquesta vegada en la composició de Wagner i no en la de Schumann, on són més coneguts — amb llur visió grandiosa de l'emperador ressuscitat, posà fi al bell concert de l'Obrera.

El pianista Vallibera s'encarregà de la part pianística amb una tècnica brillant i un sentit musical que mereixen tots els elogis. No oblidem tampoc de parlar de qui ha fet sols possible aquesta sessió musical amb la traducció meravellosa i adequada de totes les cançons del concert: el gran musicòleg català Joaquim Pena.

O. M.

Curt Sachs a Barcelona

Aquesta figura il·lustre que ha ocupat durant catorze anys una càtedra de musicologia a la Universitat de Berlín i que ha estat director al mateix temps del museu d'instruments més gran del món, el de l'Estat, a la mateixa ciutat, es troba actualment en-

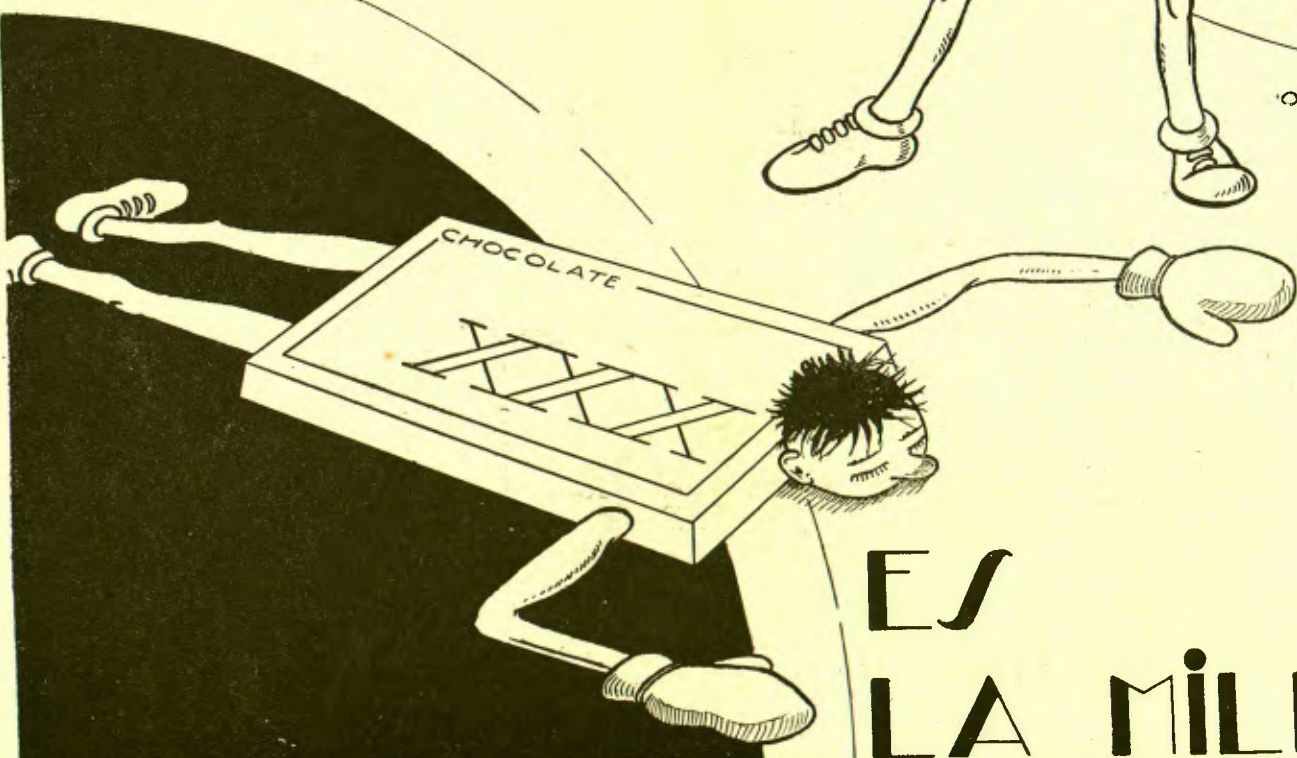
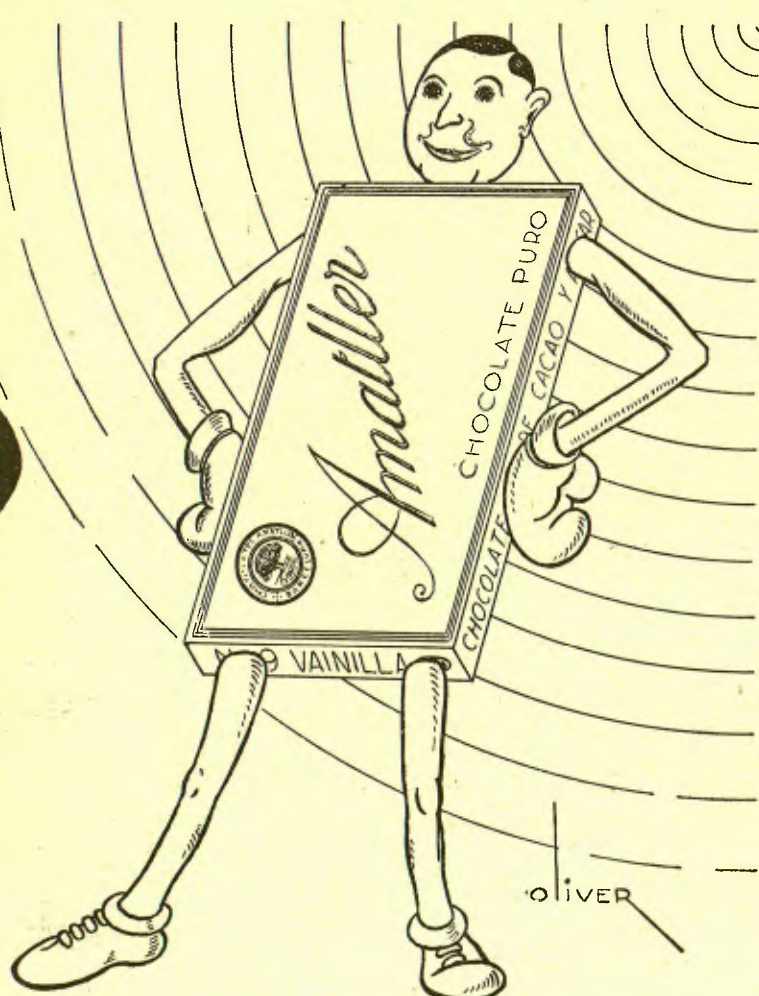

Curt Sachs

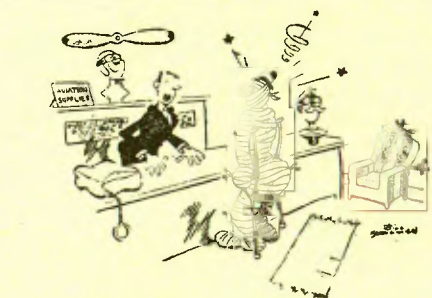
tre nosaltres, invitat pel Conferència Club per parlar sobre els motius i els símbols de la dansa. Sachs s'ha interessat sempre principalment per les relacions de la música amb la cultura general. Es així com en les seves nombroses publicacions ha arribat a revelacions d'alta importància sobre la funció de la música en la cultura dels pobles primitius i a resultats sorprenents que ens han donat una noció completament nova del camí que la música ha seguit a través dels segles. Hem demanat al doctor Sachs que ens escrigui personalment un petit resum dels principals resultats de les seves investigacions científiques, que esperem poder publicar en un dels pròxims números de MIRADOR.

O. M.

XOCOLATA

ES LA MILLOR

—Us asseguro que és la primera vegada que rebem una queixa perquè un paracàl·gides nostre no s'ha obert

(Everybody's Weekly)

HOTEL SEGUR
CLARIS, 8
SUBHASTA OFICIAL Tots els dies a les 6 tarda
Taxador Oficial - Subhastador Municipal
HOTEL SEGUR